

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a Legfőbb Ügyészség (felperes címe) felperesnek a Takács és Kiss Ügyvédi Iroda (ügyvédi iroda címe) által képviselt Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság (I. rendű alperes címe) I. rendű és dr. Jován László ügyvéd (ügyvédi iroda címe), valamint a dr. Hidas és Társai Ügyvédi Iroda (ügyvédi iroda címe) által képviselt II.rendű alperes neve (II. rendű alperes címe) II. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2007. június 13. napján kelt 8.P.23.071/2004/74. számú ítélete ellen a II. rendű alperes által benyújtott fellebbezés folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és a II. rendű alperes által az I. rendű alperes részére fizetendő marasztalás összegét 800.877.997,- (Nyolcszázmillió-nyolcszázhetvenhétezer-kilencszázkilencvenhét) Ft-ról 562.558.731,-(Ötszázhatvankettőmillió-ötszázötvennyolcezer-hétszázharmincegy) Ft-ra leszállítja azzal, hogy a kamatfizetés kezdő időpontja a fenti összegből 203.273.290,-(Kettőszázhárommillió-kettőszázhetvenháromezer-kettőszázkilencven) Ft után 1996. május 7. napja, a fennmaradó 359.285.440,- (Háromszázötvenkilencmillió-kettőszáznyolcvanötezer-négyszáznegyven) Ft után 1996. augusztus 9. napja; egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Megállapítja, hogy a II. rendű alperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 900.000,-(Kilencszázezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket, valamint a korábbi másodfokú eljárásban le nem rótt 750.000,-(Hétszázötvenezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint az állami vállalatok átalakulásáról szóló 1989. évi XIII. törvény (Átv.) 21. §-a (2) bekezdésének az 1990. szeptember 18.-tól hatályos szövegezése szerint az átalakuló vállalat vagyonmérlegében szereplő belterületi föld értékének megfelelő üzletrész (részvény) a föld fekvése szerinti önkormányzatot illeti meg. Az I. rendű alperes jogelődje (a továbbiakban: I. rendű alperes) a „megfelelő” szót akként értelmezte, hogy az önkormányzatnak csak az arányos, a vállalati kötelezettségekkel csökkentett belterületi földértéknek megfelelő üzletrész, részvény adható ki. Az önkormányzatok álláspontja viszont az volt, hogy őket a törvény értelmében a belterületi föld vagyonmérlegben szereplő értékével azonos névértékű üzletrész (részvény) illeti meg. Az eltérő jogértelmezés miatt az önkormányzatok több pert indítottak az I. rendű alperes ellen, amíg a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Pfv.X. 22.405/1995/7. számú, 1995. november 9-én kelt határozatában elvi élel kimondta, hogy az önkormányzatok a belterületi föld értékével azonos értékű üzletrészre (részvényre) tarthatnak igényt. Az önkormányzatok jelentős része igényük érvényesítésével - már ezt megelőzően - megkereste a perben nem álló V Rt.-t, amely 1995 nyarán javaslatot tett az I. rendű alperesnek a megegyezésre, eredménytelenül. A felülvizsgálati határozatot követően az I. rendű alperes igazgatósági ülésén vita alakult ki arról, hogy az önkormányzati igényeket automatikusan elégítsék-e ki, vagy pedig alkufolyamat eredményeként egyezség keretében rendezzék azokat. Az igazgatóság az 1996. január 17-én meghozott 40/96. (I.17.) számú határozatában akként döntött, hogy az önkormányzatokkal szembeni egységes fellépés koordinálására II. rendű alperes neve külső tanácsadót veszi igénybe. A tanácsadó sikerdíját az igényekhez viszonyított megtakarítás 10 %-ában határozták meg. A határozat azt is tartalmazta, hogy az önkormányzati igény 11.803.671 e,- Ft, amelyből a kialakult állapot 8.967.881 e,- Ft. E határozat alapján az alperesek 1996. február 12-én megbízási keretszerződést kötöttek, amelyben meghatározták a megbízott feladatát. Eszerint a megbízott köteles a megbízóval szemben fellépő minden helyi önkormányzattal a peren kívüli egyezségekre vezető tárgyalásokat lefolytatni, a megbízó által fizetendő üzletrész, részvény, készpénzösszeg nagyságáról összecsúszva megállapodni, az egyezségeket rögzítő szerződéstervezeteket elkészíteni és jóváhagyás végett a megbízó elé terjeszteni. Rögzítették, hogy a megbízott már a szerződés megkötése előtt megkezdte eljárását, tevékenysége a szerződés megkötésének időpontjában a megbízó érdekének és akaratának megfelelően folyamatban van. Kikötötték, a megbízottnak arra kell törekednie, hogy a megbízót a kötendő egyezség alapján minél alacsonyabb fizetési kötelezettség terhelje. A megbízási díj nagyságát a jogszabályon alapuló követelések és az egyezségben megállapított összegek különbözetének 10 %-ában határozták meg.

Az alperesek 1996. július 24-én újabb megbízási keretszerződést kötöttek, amelyben a megtakarítás mértékéhez igazodó degresszív díjazást alkalmaztak. Az első keretszerződések alapján kötött eseti megbízási szerződésekben a díj mértékét összecsúszva rögzítették anélkül, hogy a megtakarítás mértékét és annak forrását

megjelölték volna. A II. rendű alperes az első ütemben 1996. április 19-i dátummal 114 db számlát állított ki, amelyekre az I. rendű alperes összesen bruttó 355.011.739,-Ft összegben 1996. május 7-én fizetést teljesített. A második keretszerződés alapján 1996. július 26-án került sor az egyedi megbízási szerződés megkötésére. E szerint a megbízott II. rendű alperes 557 db szerződés megkötését készítette elő, s az önkormányzati igényekhez képest 4.491.069 e,- Ft megtakarítást ért el, amelyre tekintettel bruttó 449.106. 800,-Ft díj illeti meg. Ezt az összeget az I. rendű alperes 1996. augusztus 9-én fizette ki számla alapján a II. rendű alperesnek. Így összesen az I. rendű alperes 804.118.539,-Ft megbízási díjat fizetett a II. rendű alperesnek.

Jelen per I. rendű alperese 1996. október 30. napján a Ptk. 201. § (2) bekezdésére hivatkozással a jelen per tárgyát képező megbízási szerződések érvénytelenségének megállapítása, és az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása iránt keresetet nyújtott be a jelen per II. rendű alperesével szemben. Módosított keresetében a szerződések semmisségének a megállapítását is kérte. A bíróság a 8.P.27.377/1996. szám alatt folyamatban lévő per tárgyalását az 1997. december 19. napján kelt 33. sorszámú végzésével a II. rendű alperes ellen folyamatban lévő büntető eljárás jogerős befejezéséig felfüggesztette.

A Legfőbb Ügyészség felperes a Ptké. 36/A. §-a alapján, 1996. november 27. napján előterjesztett keresetében a megbízási keretszerződések, illetve eseti megbízási szerződések semmisségének megállapítását kérte jogszabályba, illetve nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközés jogcímén, kérte továbbá az eredeti állapot helyreállítását.

A Fővárosi Bíróság a 2002. július 6. napján kelt 8.P.21.919/1998/35. számú ítéletével a keresetet elutasította.

A felperes fellebbezése folytán a Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság 2002. október 22. napján Gf.II.32.276/2001/14. szám alatt rész- és közbenső ítéletet hozott. Ebben az elsőfokú bíróság ítéletének azt a rendelkezését, amellyel az alperesek között létrejött, a per tárgyát képező megbízási keret- és egyedi szerződések jogszabályba ütközés jogcímén való semmisségének megállapítására vonatkozó keresetet elutasította, helybenhagyta; ezt meghaladóan az ítéletet részben megváltoztatta, és megállapította, hogy a hivatkozott szerződések nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköznek, semmiek; a semmisség jogkövetkezményeinek tárgyában az elsőfokú bíróságot az eljárás folytatására utasította. A perköltségre vonatkozó elsőfokú rendelkezést hatályon kívül helyezte, és e körben az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította. Megállapította, hogy a másodfokú eljárásban az alpereseknek személyenként 2.000.000,- Ft fellebbezési perköltsége, továbbá 750.000,- Ft le nem rótt fellebbezési eljárási illeték merült fel.

A jogerős rész- és közbenső ítélet érdemi indokolása szerint az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás helyes, és elfogadta az abból levont jogi következtetést is, amely szerint a perbeli szerződések nem ütköznek jogszabályba.

A tényállást kiegészítve megállapította, hogy a perbeli szerződések nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköznek.

Az alperesek az első keretszerződés aláírásakor tisztában voltak a megbízási díj nagyságával, és azzal, hogy a II. rendű alperes tevékenységének eredményessége biztosítva van. Az I. rendű alperes az önkormányzatokkal a V Rt. által elkészített szerződéseket írta alá, az önkormányzatok a perbeli időszakban csak a II. rendű alperes közreműködésével juthattak hozzá a jogszabályon alapuló igényükhöz, és a megbízási díj az államot vagy az önkormányzatot megillető vagyonból került közvetlenül a II. rendű alperes által megjelölt számlára. Maga a 800 millió forintos összeg - még a szerződéskötés körülményeitől is elvonatkoztatva, sikerdíj esetén is - abszolút összegben olyan magas volt, amely sértette a társadalom értékítéletét, különös tekintettel arra, hogy annak forrását állami vagy önkormányzati vagyon adta. A másodfokú bíróság a semmisség jogkövetkezményeinek tárgyában az elsőfokú bíróságot az eljárás folytatására utasította. A Ptk. 237. § (1) és (2) bekezdéseire utalással előírta az elsőfokú bíróság részére, hogy döntése meghozatalakor legyen figyelemmel a jelen perbeli szerződések jellegére (közvetítői-megbízási), az időközben bekövetkezett eseményekre (az alperesek közötti korábban indult, jogerősen felfüggesztett peres eljárásra, a II. rendű alperes ellen folyamatban lévő büntető eljárásra, a Legfelsőbb Bíróság Kf.II.29.823/1999/5. számú jogerős döntésére); és mérlegelje a Ptké. 36/A. §-a alapján, hogy a közérdekben okozott sérelem hogyan szüntethető meg, és erre tekintettel folytassa le a szükséges mértékű bizonyítási eljárást.

A felperes és a II. rendű alperes felülvizsgálati kérelme alapján a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a 2003. szeptember 17. napján kelt rész- és közbenső ítéletével a jogerős rész- és közbenső ítéletet hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelmének azon hivatkozásával kapcsolatban, hogy a másodfokú bíróság jogszabálysértő módon figyelmen kívül hagyta azokat a bizonyítékokat, amelyek alapján megállapítható lenne, hogy a II. rendű alperes érdemi tevékenységet nem végzett, ezért az eredeti állapotot helyre kellett volna állítani, a felülvizsgálati eljárásban hozott rész- és közbenső ítélet - érdemben - az alábbiakat rögzíti.

A másodfokú bíróság nem hagyta figyelmen kívül a bizonyítékokat, hanem azok alapján nem látta bizonyítottnak az érdemi munkavégzés teljes hiányát. A megállapított tényekből viszont nem vezethető le az a jogi álláspont, hogy az eredeti állapotot kellene helyreállítani. Az eredeti állapot nem állítható helyre, mert a II. rendű alperes közreműködésével megszülettek az érvényes egyezségek, a kérdés csak az, hogy ez a közreműködés ténylegesen milyen munkavégzést jelentett, és annak milyen ellentételezése indokolt a közvetítői piacon kialakult árakra tekintettel. A felülvizsgálati bíróság nem tartotta alaposnak a II. rendű alperes felülvizsgálati kérelmét sem.

Kifejtette, hogy az üzleti életben a tisztességesen gondolkodó emberek értékrendje az a mérce, amely a jó erkölcs absztrakt fogalmának meghatározásánál irányadó. A közpénzek hanyag kezelése, a bizonytalan, átalakulóban lévő gazdasági-, társadalmi struktúra adta lehetőségek kihasználása, a magasan kvalifikált

munkákért járó éves díjazás több százszorosát meghaladó jövedelem megszerzése nyilvánvalóan a társadalom erkölcsi rosszallását vonja maga után.

A perbeli esetben tehát azt kellett a másodfokú bíróságnak vizsgálnia, hogy a norma absztrakt tartalmának megfelel-e a konkrét tényállás. A tényállás kiegészítésével a másodfokú bíróság a szerződéskötés körülményeit, a feleknek a kialakult helyzetet illetően a ténybeli és jogi ismereteit, az elérni kívánt céljukat külön-külön, és együttesen is vizsgálta.

E körülmények értékelésénél, az I. rendű alperes magatartásának megítélésénél egyebek mellett azt rögzítette, hogy külső tanácsadó megbízása - az igen jelentős költségkihatás ismeretében - sürgősségtelen volt, hiszen amit egy ember, a II. rendű alperes el tudott végezni, azt az I. rendű alperes a rendelkezésére álló munkaszervezettel maga is teljesíteni tudta volna. A külső személy jogszerűtlen bevonását a büntetőbíróság jogerős ítélete büncselekménynek minősítette.

A II. rendű alperes eljárását vizsgálva abból kell kiindulni, hogy a II. rendű alperes a díjazásra az általa elért eredmény meghatározott százalékában volt jogosult. Jutalékos díjmegállapodás esetén a megbízott kockázata az eredmény, és az is, hogy azt mennyi munkával és milyen költséggel éri el. Nyilvánvaló, hogy létező kockázat esetén, amikor a megbízott rátermettségén és ügyességén múlik az eredmény, a társadalom értékítélete pozitív akkor is, ha a jutalék kiemelkedően magas.

A perbeli esetben azonban, ahogyan a másodfokú bíróság azt helyesen megállapította, a megbízott tevékenységének eredménye eleve biztosított volt. A kockázatot - amely kizárólag a járulékos követelések tekintetében lehetett - a fenti tényekből következően kizárta az a feltétel, mely szerint az I. rendű alperes részéről való önkéntes fizetés ellentétele a járulékos követelésekről való lemondás. A II. rendű alperes „eredményes munkáját” tehát egy olyan feltétel biztosította, amely feltétel erkölcsileg nem helyeselheto. A feltétel hatásosságáról a II. rendű alperes már a szerződések megkötése előtt meggyőződhetett, közvetítői munkájának eredményességét az említett feltétel eleve biztosította. A munka jelentős részét a megtakarítás összegének kimutatása - mint a jutalék alapja - tette ki. E tényállási elemek alapján jogszabálysértés nélkül megállapítható tehát, hogy valóságos kockázat nélküli, a közvagyon terhére fizetendő túlzott mértékű ellenszolgáltatást tartalmazó megbízási szerződések a jó erkölcs követelményeivel nyilvánvalóan ellentétesek.

A II. rendű alperes és társai ellen indított büntető ügy a Legfelsőbb Bíróság a Bf.I.3397/2002/7. számú, 2003. április 8. napján kelt ítéletével fejeződött be, melyben a másodfokú bíróság II. rendű alperes neve I. rendű vádlottat az ellene társtettesként különösen nagy kárt okozó, folytatólagosan elkövetett csalás büntette miatt emelt vád alól felmentette. A magánokirat-hamisítási cselekményét három rendbeli magánokirat-hamisítás vétségének minősítette, és az eljárás során zár alá vett vagyon feloldásáról rendelkezett.

A jogerős rész- és közbenső ítéletet követően folytatódó eljárásban a felperes a Ptk. 237. § (2) bekezdésére hivatkozással a perbeli megbízási keretszerződések és egyedi szerződések hatályossá nyilvánítását kérte azzal, hogy nem ellenezte, hogy

a bíróság a II. rendű alperes szolgáltatásának értékét az alkalmazotti bérek figyelembevételével állapítsa meg. Álláspontja szerint a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket az alpereseknek kell bizonyítaniuk. Hangsúlyozta, hogy a II. rendű alperes érdemi tevékenységet gyakorlatilag nem végzett. E körben a jogerős büntető ítélet megállapításaira hivatkozott. Bizonyítási indítványt nem terjesztett elő.

Az I. rendű alperes ellenkérelmében nem vitatta a II. rendű alperes megbízási szerződés alapján végzett tevékenységét, csupán azt, hogy az ezzel összefüggésben kifizetett díj azzal arányos volt. A II. rendű alperes eredményhez kötött díjazására tekintettel, az elvégzett munkával arányos összegű díj megállapítása érdekében szakértő kirendelését indítványozta. A periratok között 67. sorszám alatt szereplő beadványában hangsúlyozta, hogy jogszabály nem tiltotta, hogy az I. rendű alperes külső szakértőt vegyen igénybe. Ez esetben az összehasonlítás alapja nem a munkavállaló díjazása. Hangsúlyozta, hogy az ügyészség perbeli pozíciója elfogadhatatlan, különös tekintettel arra, hogy annak megállapítására, hogy a II. rendű alperes díjazása arányban áll-e a munkájával az I. rendű alperes pert indított vele szemben.

A II. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását elsődlegesen a felperes kereshetőségi jogának hiányára hivatkozással kérte, illetve kérte a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja és a 157. § a) pontja alapján a per megszüntetését.

Érdemben úgy nyilatkozott, hogy 1995. december 14-én létrejött a megállapodás az alperesek között a megbízási tárgyában. Ettől az időponttól 1996. február 12-ig terjedő időszakban fejtette ki a II. rendű alperes a tevékenységét az első csomag tekintetében, melyet az első keretmegállapodás rögzít is. Szakértő kirendelése esetén munkájának ellenértékét a tanácsadói, illetve az értékpapír-forgalmazással foglalkozó társaságok díjazásához kérte viszonyítani. Hangsúlyozta, hogy bár a megbízási szerződések a semmisség okán a célzott joghatás kiváltására nem alkalmasak, a Legfelsőbb Bíróság a jogerős rész- és közbenső ítéletében megállapította a kölcsönös szolgáltatások teljesítését. Nem vitás tehát, hogy a II. rendű alperes a megbízást teljesítette, sőt eredményt ért el, és annak pénzben is mérhető sikere lett, az I. rendű alperesnél kimutatható megtakarítás. Amennyiben díjazásának alapját nem képezheti az ÁPV Rt. oldalán jelentkező megtakarítás, mert az - az ÁPV Rt. magatartására visszavezethető okból - jogellenes volt, úgy a II. rendű alperes munkáját a rábízott ügy értéke és az ellátás sikeressége alapján kell meghatározni.

Az elsőfokú bíróság 11. sorszámú végzésében igazságügyi szakértőként a BI-t rendelte ki. A szakértő feladataként az alábbiakat határozta meg.

Az 1996-ban a közvetítői piacon tapasztalható, a megbízottak részéről elvállalt tevékenységek közül melyikhez hasonlítható, illetőleg áll legközelebb a II. rendű alperes megbízási szerződés alapján végzett tevékenység; hasonló tevékenység díjazásaként a megbízók 1996-ban milyen összegeket fizettek ki; a díjazás mértékét milyen tényezők befolyásolták pozitív és negatív irányban, ezek közül a tényezők közül a II. rendű alperes díjazására mely tényezők hatottak ki; szükség esetén a szakértő

vizsgálódjon nemzetközi vonatkozásokban is, legyen figyelemmel a II. rendű alperes végzettségére és addigi szakmai életútjára, ennek alapján összehasonlításként szolgáló díjazást (díjmértéket) ismertessen; amennyiben a II. rendű alperes közvetítői tevékenységéhez hasonló tevékenység 1996-ban a közvetítői piacon már ismert volt, úgy a szakértő az ilyen közvetítői tevékenységek díjaként legalább háromféle díjazást ismertessen.

A szakértő 37. sorszám alatt terjesztette elő szakvéleményét, amely szerint 1996-ban a közvetítői piacon a megbízottak részéről elvállalt tevékenységek közül a II. rendű alperes által megbízás alapján végzett tevékenységhez az ingatlanközvetítői, a befektetési, a biztosításkötési szolgáltatás, a követelésbehajtás, a hitelügyintézés, illetve az önálló bírósági végrehajtói tevékenység állt a legközelebb. A szakértő arra a következtetésre jutott, hogy a V Rt. által az önkormányzatok oldalán végzett tevékenység valójában megegyezik a II. rendű alperes tevékenységével. A korábban említett tevékenységek díjazása jutalékos rendszerű, 1996-ban átlagosan a díjalap 4-5 %-ában állapítható meg. Annak csökkenő mértékét elsősorban összeghatárhoz lehet kötni, mely az egyes tevékenységek esetében más és más. Az Állami Számvevőszék (a továbbiakban ÁSZ) 1997. májusi keltezésű vizsgálati jelentése szerint a V Rt. esetében a díjkulcsok szóródtak. Ennek oka, hogy egyes esetekben a V Rt. más feladatot pl. portfóliókezelést is vállalt, a részvénymennyeiség növekedése után a sikerdíj az átlagosnál magasabb, 10-15 % közötti volt. A díj alapját az esetében a törvény szerint járó „vagyonnövekmény” képezte.

A II. rendű alperes tevékenységével arányos díjazás megállapításához a díjalapot az első és második lépcsőben meghatározható megtakarítás összegében, 6.458.888 e,- Ft-ban, a díjkulcsot 6 %-ban határozta meg, amely összegszerűen 387.533 e,- Ft + 96.883 e,- Ft áfa, összesen 484.416 e,- Ft. A díjazás mértékét leginkább a V Rt. díjazásaiból levezetve tartotta indokoltnak és szakszerűnek azzal, hogy a V Rt. bővebb szolgáltatás mellett ugyanazt a közvetítői tevékenységet látta el az önkormányzati oldalon, mint a II. rendű alperes, az I. rendű alperes megbízásából. Miután a II. rendű alperes szűkebb feladatot végzett a szakértő véleménye szerint a V Rt. átlagos díjmértékének mintegy 50 %-ában indokolt meghatározni a II. rendű alperes díjazásának kiinduló mértékét. A végső mérték kialakításánál csökkentő tényezőként vette figyelembe a díjalap jelentős nagyságát, a kockázatviselés mértékét. Növelő tényezőként értékelte a II. rendű alperes szakmai tapasztalatait, azt, hogy a megbízatása nem köznapi megbízás alapján végzett tevékenység volt, a peren kívüli megállapodások révén az I. rendű alperes jelentős összegek megfizetésétől mentesült, ezáltal a II. rendű alperes tevékenysége nemcsak eredményes, hanem sikeres is volt. A peren kívüli megállapodások megszületésének a pénzben kifejezhető megtakarításon kívül erkölcsi hozadéka is volt, és bár a felülvizsgálati bíróság megállapítása szerint igénybevétele nem volt indokolt, a megbízása révén az I. rendű alperes mintegy három éves mulasztását pótolta az önkormányzatokat megillető vagyonkiadás tekintetében. Díjnövelő tényező továbbá a szerződések nagy száma is. Mindezen körülményeket is figyelembe véve, a szakértő a kiinduló mértéket nem módosította.

A peres felek észrevételei alapján a szakértő a szakvéleményét két alkalommal kiegészítette, érdemben fenntartva az eredeti megállapításait.

A 47. sorszámú szakértői nyilatkozatában kifejtette, hogy megbízás keretében a közvetítői piacon képviselői, közreműködői, ügyviteli szolgáltatást ellátók díjazása jutalékos formában történt, melyben a megbízási díjak esetén a munkaidő ráfordításnak nincs szerepe. A díj megállapításához a díj alapjának és a díjkulcs százalékos mértékének meghatározása szükséges.

Fenntartotta a jutalék alapjára vonatkozó eredeti megállapításait is azzal, hogy az alapadatokat a V Rt. által készített kimutatásból vette. Szakmai szempontból nem kifogásolható, hogy megtakarításként potenciális kiadásokat állítsanak be, hiszen amennyiben a peren kívüli megállapodások nem jöttek volna létre az önkormányzatok és az I. rendű alperes között, a szakvéleményben szereplő kiadások felmerülésével joggal lehetett számolni. A korábban általa hivatkozott ÁSZ jelentés is számolt ügyvédi munkadíjakkal. Az ügyvédi munkadíjak mértékét pedig a V Rt. kimutatása alapján számította. Lényegesen nem torzítja a díjalapot az sem, hogy az osztalékigény utáni kamat nem az osztalékfizetés napjától lett kiszámítva. Ennek oka, hogy az osztalékfizetési időpontok nem ismertek, és a költség-haszon elv alapján vélhetőleg nem is lenne racionális a konkrét késedelmi napok kiszámítása. Hasonló volt az álláspontja a készpénzben megváltott részvények utáni késedelmi kamat számítására is. Megjegyezte még, hogy a peranyagban nem volt arra vonatkozó iratanyag, amely alapján a számított adatok tartalmi szempontból ellenőrizhetők lettek volna. Álláspontja szerint a V Rt. adatainak alapulvétele indokolt volt, figyelemmel arra, hogy az önkormányzatok oldalán a közvetítői megbízást tekintve szinte kizárólagos szerepe volt.

A II. rendű alperes azon észrevételére, amely szerint sem logikai, sem közgazdasági alapja nincs annak, hogy ugyanazon kölcsönös eredmények elérésében tett együtműködés értékét a II. rendű alperes tekintetében a V Rt.-hez viszonyítva a felére értékelte a szakértő, úgy nyilatkozott, hogy bár a két megbízott között a kockázatviselésben nem volt különbség, rá kell mutatnia arra, hogy a díjkulcs felezését az indokolta, hogy a II. rendű alperes szűkebb feladatot végzett mint a V Rt. az általa realizált 10-15 %-os díjkulcsok esetében.

A szakértő a bíróság 55. sorszámú végzése alapján 61. sorszámú válaszában az alábbi kérdésekre nyilatkozott.

A II. rendű alperes milyen feladatokat látott el a közvetítői eljárásban mint az egyik megbízott; ezek a feladatok milyen típusú tevékenységhez állnak közelebb; hasonlítanak-e munkaviszonyban vagy alkalmazotti viszonyban ellátott feladatokhoz, az egyik megbízott tevékenysége mennyiben függött a másik megbízott tevékenységétől; az a megbízás, amely az I. rendű alperes részéről írásban is megerősítést nyert a szerződés megkötésével, a másik megbízott, a V Rt. eljárásához is viszonyítva milyen típusú volt; a két megbízott tevékenységének eredményeként létrejött megállapodásokban a teljes közvetítői tevékenység milyen arányban állapítható meg a II. rendű alperes és a V Rt. között.

A szakértő az általa megjelölt iratokból a II. rendű alperes tevékenységeként - a teljeskörűség mellőzésével - a következő feladatok ellátását sorolta fel: 1996. január 4-ig 14 átalakult vállalkozás dokumentációjának áttekintése, az önkormányzati igények egyeztetése és ellenőrzése, ezekkel kapcsolatos tárgyalások a V Rt. képviselőjével; a már tőzsdén lévő vállalkozások részvényei árfolyamértékének

vizsgálata tőzsdei elemző segítségével; a V Rt. által kimutatott önkormányzati igények ellenőrzése, egyeztetése az I. rendű alperes nem teljes körű nyilvántartásával; az ún. „befogadási szint” meghatározása és tesztelése az első lépcsőben, alkufolyamat a V Rt.-vel; rendszeres kapcsolattartás az I. rendű alperes képviselőjével, tájékoztatása az eseményekről.

A szakértő véleménye szerint a II. rendű alperes tevékenysége nem hasonlít a munkaviszonyban, alkalmazotti viszonyban ellátott feladatokhoz. A két megbízott tevékenysége értelemszerűen függött egymástól, azonban a V Rt. bővebb feladatokat látott el, így pl. igényfelmérést végzett és ezekről kimutatást készített, kiszámította a késedelmi kamatot, ügyvédi munkadíjat, elkészítette a megállapodás-tervezeteket és szerződéseket és esetenként portfólió-kezelést is vállalt.

A rendelkezésre álló adatok hiányában a szakértő nem látta megoldhatónak a teljes közvetítői tevékenység díjazásában a II. rendű alperesre eső mérték (összeg) meghatározását. Ugyanakkor a II. rendű alperes és a V Rt. tevékenysége összehasonlítható, sőt a II. rendű alperes díjazását megfelelő korrekciók mellett kifejezetten a V Rt. által alkalmazott és realizált ismert díjazásból indokolt levezetni. Hangsúlyozta, hogy a II. rendű alperes részére nem sikerdíjat, hanem egyszerűen díjat határozott meg, melyet a közvetítői képviseleti tevékenység ellátása esetén jutaléknak neveznek. A II. rendű alperes díjazásának nem jutalékos formában, hanem példának okáért a felperes által említett módon, költségeiből árat képezve, vagy az éves árbevételének a tevékenység idejére eső hányada alapján történő díjmegállapításra vonatkozó kirendelést nem kapott, a díjmegállapítás ilyen módja azonban véleménye szerint nem is lenne szakszerű. Végül kifejtette, hogy álláspontja szerint a V Rt. tevékenységének ugyanúgy nem volt valóságos kockázata mint a II. rendű alperesnek.

A felperes a szakértői véleményt, kiegészítéseivel együtt sem tudta elfogadni. Vitatta, hogy a II. rendű alperes a szakvéleményben felsorolt tevékenységet elvégezte, mert azt a per adatai nem bizonyították. Álláspontja szerint a Legfelsőbb Bíróság döntései nem állapították meg, hogy a II. rendű alperes által végzett tevékenység a közvetítői képviseleti tevékenységhez állt a legközelebb, ebben nem foglaltak állást. Annak megállapítása, hogy a II. rendű alperes ténylegesen milyen tevékenységet végzett, ennek a folytatódó eljárásnak lenne a feladata. A per célja a semmis szerződéssel a közérdekben okozott érdeksérelem kiküszöbölése. Ez akkor lehetséges, ha a II. rendű alperes a hozzárendelt vagyon terhére olyan mértékű juttatásban részesül, amely a hozzárendelt vagyonban vagyoni hátrányt nem keletkeztet és a társadalom értékítéletének is megfelel. A másodfokú bíróság mind a díjazás formáját, mind annak mértékét jóerkölcsbe ütközőnek találta. A jóerkölcs további sérelme nélkül nem állapítható meg sikerdíj és több száz millió forintos juttatás. Ezért a II. rendű alperes díjazásának vizsgálata során meg kell állapítani, hogy az I. rendű alperes gondos, ésszerű, célszerű tevékenysége esetén a II. rendű alperes mekkora igényt támaszthatott volna a különböző jogviszonyokban, akár a hozzárendelt vagyon, akár az I. rendű alperes saját vagyona terhére.

Vitatta, hogy a V Rt. és a II. rendű alperes tevékenysége egymással azonos lenne, mert az önkormányzatok a V Rt. tevékenysége, azaz adatbázisa és az azon alapuló igények kimutatása nélkül nem érvényesíthették volna sikeresen követelésüket. A V

Rt. önkormányzatokkal kötött szerződéseit komplex szerződések voltak, fel kellett tárnia és értékelnie mindazon vagyonelemeket, ideértve ingatlanokat és értékpapírokat is, amelyek az önkormányzatoknak jártak. Ezek megszerzése érdekében el kellett, hogy járjanak, ha kell peres úton is. Több esetben feladata volt a V Rt.-nek a portfólió kialakítása, felértékelése, kezelése, értékpapír-állomány kezelése, a portfólió időszakonkénti értékelése a piaci változások tükrében. Eltérő volt a tevékenységek kapacitás- igénye is. A V Rt. 1992 nyarán alakult, röviddel ezután kezdett foglalkozni az önkormányzatok pénzügyi, vagyoni problémáival. 1994 elejétől a belterületi földek kérdéséhez kapcsolódó adatgyűjtést végzett. Ennek során az önkormányzatoknál meglévő dokumentumokat, és a cégbíróság iratait feldolgozta. Az adatgyűjtő tevékenység 10-13 ember igénybevételével két éven keresztül tartott. Ennek időszükséglete jelentős volt, önkormányzatonként legalább egy-két napot vett igénybe az adatok átvétele is. Az adatokat számítógépen visszakereshető formában rögzítette. E tevékenység költsége is jelentős volt, 1994-től 1995 decemberéig 40-60.000.000,-Ft, majd 1996 szeptemberéig 100-200.000.000,-Ft bér- és szakértői költsége keletkezett a V Rt.-nek. E körben hivatkozott L P büntetőügyben tett tanúvallomására. Ezzel szemben a II. rendű alperes egyéni vállalkozóként egyedül, előzetes ismeretek nélkül 1995. december 15-én kezdte meg a tevékenységét, melynek keretében - saját előadása szerint - kötelezettségei közé tartozott a jogosultság igazolása, az alapelvek felállítása, az igények alátámasztására szolgáló dokumentumok becsatolása, ellenőrzése, átvizsgálása, a tárgyalások lefolytatása az igények csökkentéséről, valamint a szerződések aláíratatása. A két szereplő szakmai potenciálja és tényleges tevékenységének volumene között nem 50 %, hanem érezhetően nagyságrendi különbségek voltak. Indítványozta, hogy a bíróság hívja fel a szakértőt arra, hogy a szakvéleményét egészítse ki arra vonatkozóan, hogy a II. rendű alperes milyen díjazásra tarthatott igényt 1996. január 1. és június 30. közötti időszakban abban az esetben, ha munkaviszonyban, illetve polgári jogi jogviszonyban végzi azt el.

A 76. sorszámú előkészítő iratában végleges kereseti kérelmét akként fogalmazta meg, hogy a II. rendű alperes tevékenységének értékét 2.592.434,-Ft + áfa összegben, összesen 3.240.542,50 Ft-ban indítványozta meghatározni. Kérte, hogy a bíróság kötelezze a II. rendű alperest a Ptk. 237. § (2) bekezdése alapján, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperes részére 800.877.997,-Ft-ot, és ebből 351.770.197,-Ft után 1996. május 7-től, míg 449.106.800,-Ft után 1996. augusztus 9-től számított törvényes kamatot, kötelezze az állam által előlegezett eljárási illeték megfizetésére, a szakértő közreműködésével felmerülő költségek viselésére az alpereseket egymás között egyenlő arányban kötelezze. Keresete összecszerúságát azzal indokolta, hogy a szakvélemény nem alkalmas a II. rendű alperes munkája értékének megállapítására, mert az sikerdíjas alapon nem lehetséges. Nem volt sem jogi, sem egyéb akadálya annak, hogy a II. rendű alperes által kifejtett tevékenységet munkaviszonyban végezzék el. Annak egyszemélyes voltából és a tevékenység eszközigényének elhanyagolható nagyságából az következik, hogy a tevékenység saját munkaszervezete által történő elvégzése esetén az I. rendű alperesnél felmerülő ráfordítás azonosítható az élőmunka árával. A II. rendű alperes tevékenységének maximális értéke tehát azonos azzal a

ráfördítással, amit az I. rendű alperesnek viselnie kellett volna abban az esetben, ha a tevékenységet 1995. január 4-e és 1996. június 19-e közötti időszakban a saját erőforrásaival végzi el; annak összegét az ÁSZ 1997. decemberi jelentése és a KSH Statisztikai Évkönyv 1996. és 2001. év közötti kiadásainak 1996. évre vonatkozó átlagkereset adatai alapján határozta meg, áfával növelten.

Az I. rendű alperes a kiegészített szakvéleményre úgy nyilatkozott, hogy a tevékenység egyedi jellegére tekintettel pontosabb megközelítést a szakértőtől elvárni nem lehet. A szakértői véleményt elfogadta és tudomásul vette, ennek alapján a felperes keresetének azt meghaladó részében történő elutasítását kérte.

A II. rendű alperes a kiegészített szakvéleményt annyiban nem fogadta el, hogy a szakértő az összehasonlításként alapul vett V Rt.-nek járó díjazást egyszerűen felezte, álláspontja szerint szükséges lenne annak részletezése, hogy a szakértő milyen tényekkel, milyen arányosítással és milyen alapon számolt. Jogi álláspontja szerint a bizonyítási kötelezettség a felperest terheli. Hangsúlyozta, hogy sem az I. rendű alperes nem vitatta, hogy a megbízást teljesítette, sem a Legfelsőbb Bíróság döntései nem tettek ilyen megállapítást. Feladata a megbízási szerződés értelmében racionális és törvényes kompromisszum elérése volt az önkormányzati követelésekhez képest, és ennek eredményesen eleget tett. Kérte a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását.

Az elsőfokú bíróság az 2007. június 13. napján kelt 8.P.23.071/2004/74. számú ítéletében az I. és a II. rendű alperesek között 1996. február 12-én megkötött megbízási keretszerződést és az annak alapján létrejött egyedi megbízási szerződéseket, továbbá az 1996. július 24-i megbízási keretszerződést, és az annak alapján megkötött egyedi megbízási szerződéseket az ítélelethozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánította, és az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás visszatérítéseként kötelezte a II. rendű alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. rendű alperesnek 800.877.997,-Ft-ot és az összeg után 1996. június 8. napjától a kifizetésig terjedő időre járó mindenkor törvényes mértékű középarányos kamatot, valamint az államnak külön felhívásra 750.000,-Ft illetéket.

Határozata indokolásában elsődlegesen rögzítette, hogy az elsőfokú bíróságnak a semmisség jogkövetkezményeinek tárgyában folytatott eljárás során azt kellett szem előtt tartania, amit a másodfokú bíróság - megerősítve a felülvizsgálati bíróság határozatával - a rész- és közbenső ítéletének indokolásában kifejtett. Eszerint a II. rendű alperes megbízása a közvetítő típusú tevékenységhez állt legközelebb. Azt is rögzítette a másodfokú bíróság, hogy a megbízási keretszerződés aláírásával a II. rendű alperes tevékenységének eredményessége biztosítva volt. Kiemelte a másodfokú bíróság, hogy a semmis szerződés jogkövetkezményeinek levonása körében a Ptk. 237. § (2) bekezdése alapján kell eljárni. A fenti jogszabályhely és a másodfokú bíróság iránymutatásának megfelelően ezért azt kellett vizsgálnia az elsőfokú bíróságnak, hogy az üzleti életben kialakult egyes tevékenységekhez kapcsolódó jutalék milyen körülmények között tekinthető olyan mértékűnek, amely nem sérti a társadalom értékítéletét abban az esetben se, ha állami vagy

önkormányzati vagyon a kifizetett sikerdíj forrása. Azt kellett mérlegelnie, hogy a közérdekben okozott sérelem hogyan szüntethető meg.

Az újabb eljárásban ezért az I. rendű alperes indítványára igazságügyi szakértői véleményt szerzett be.

Az elsőfokú bíróság rögzítette - egyebek mellett - az ítéletében a szakértő megállapításait, majd kifejtette, hogy a szakvéleményt nem tudta figyelembe venni az alábbi okok miatt.

A másodfokú bíróság a perbeli megbízási szerződések jóerkölcsbe ütköző, semmis jellegét arra tekintettel is megállapította, hogy az I. rendű alperes az önkormányzatoknak járó jogos igények teljesítése helyett alkuba kezdett, és egyoldalúan szabott feltételhez kötötte a már régóta járó összegek kifizetését. Ezért az ún. alkufolyamat eredményeként számított „megtakarítás” összege semmiképpen sem lehet a díjazás alapja, mert ez - az elsőfokú bíróság álláspontja szerint - ellentétes lenne a jogerős bírói ítéletben kifejtett állásponttal.

A szakértői megállapítások azért sem szolgálhatnak egyedüli bizonyítékként, mert a szakértő csak egyetlen, a II. rendű alperes által végzett tevékenység vizsgálatánál szóba jöhető közvetítői típusú tevékenységet talált, a V Részvénytársaságét.

Különösen nem találta elfogadhatónak az elsőfokú bíróság a szakvéleményt abban a részében, ahol a II. rendű alperes tevékenysége került rögzítésre. A szakvélemény 28. oldalán felsorolt II. rendű alperesi tevékenységgel szemben az elsőfokú bíróság okirati bizonyítékként értékelte az ÁSZ 1997. májusi jelentésében rögzítetteket, valamint az I. rendű alperes Felügyelő Bizottságának jelentését, amely az I. rendű alperes és a II. rendű alperes között létrejött jogviszony vizsgálatáról szólt, és mérlegelte a II. rendű alperes személyes előadását, valamint L P tanúvallomását is. Ezt követően rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy bár a másodfokú ítélet megállapítása szerint az elvégzett megbízás során végzett munka értékelése az, amellyel el lehet jutni az arányos díjazáshoz, az elsőfokú bíróság megítélése szerint mégis értékelni kell, hogy az első és második megbízási keretszerződésben foglalt vállalásokat a II. rendű alperes mint megbízott elvégezte-e vagy sem.

Szemben a II. rendű alperes L P-hez 1995. december 11-én intézett levelében foglaltakkal, maga a II. rendű alperes sem állította, hogy az önkormányzati igények felmérése a feladatát képezte volna, hogy a szerződés-tervezeteket neki kellett volna elkészítenie. Rögzítette továbbá az elsőfokú bíróság, hogy az I. rendű alperes Felügyelő Bizottságának vizsgálata, amely 1996. november 29-én kelt és amely időben közelebb volt az első és második keretszerződés alapján elvégzett tevékenységhez, azt állapította meg, hogy II. rendű alperes neve az I. rendű alperes részére önálló munkát nem végzett. Az első és második ütemben aláírt összesen 671 db önkormányzati megállapodás alapján nem követhető az a tény, hogy mennyi volt az önkormányzatok jogos igénye, a belterületi földek után járó tőkekövetelés, a késedelmes teljesítés miatti kamatigény, elmaradt osztalékigény és mi volt a készpénzzel megváltott részvények árfolyamának számítási módja. Megállapította továbbá az FB jelentése azt is, hogy II. rendű alperes neve sikerdíjának kiszámításakor a megtakarítást, és ezáltal a sikerdíj összegét, jogtalanul túlszámolta. Az 1997. májusi ÁSZ jelentés összegzése is azt tartalmazza, hogy az I.

rendű alperes és az önkormányzatok között szükség lehetett volna szakértőkre, az alkufolyamat üzleti alapra helyezésére, közbeiktatott közvetítőkre azonban nem. Az I. rendű alperes közvetítők beiktatásával 18,5 milliárd Ft-ot fizetett ki. A közvetítői jutalék nem állt arányban a munka mértékével, illetőleg annak szakmai színvonalával, valószínűleg ezért nevezték sikerdíjnak.

Ezt követően rögzítette az elsőfokú bíróság, hogy a hivatkozott okirati bizonyítékok egymást erősítik, megállapításaik, következtetéseik egybecsengenek.

Mindezekből következik, hogy a szakértő szakvéleményének 28. és 29. oldalán, ahol a II. rendű alperes tevékenységét felsorolja, a peradatokkal ellentétes megállapításokat tesz. A szakértő lényegében átszámolva a díjalap tekintetében figyelembe vehető ún. megtakarítások összegét, maga is a megtakarítások alapján számítható összegből indul ki.

A peradatokból az tűnik ki, hogy a megbízási keretszerződésekben vállalt feladatok teljesítése a II. rendű alperes részéről nem történt meg, ennél fogva a bíróság azzal a felperesi érveléssel értett egyet, hogy egyedül az vehető figyelembe, vajon a II. rendű alperes ténylegesen milyen tevékenységet látott el a megbízási keretszerződésben felsorolt és vállalt kötelezettségek közül. Elfogadta a felperes álláspontját, mert a felperes nem a megbízási szerződés alapján létrejött jogviszony helyett feltételezett, illetve állított munkaviszonyt, hanem arról van szó, hogy amennyiben a megbízott, illetve közvetítő a rábízott és általa elvállalt feladatokat nem, vagy csak kis részben végezte el, azzal arányban milyen ellenszolgáltatás állhat, hiszen az el nem végzett feladatok ellenében nyilvánvalóan a kikötött díjazás összege nem illetheti meg.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletében rögzítette, hogy elfogadta a felperes álláspontját, amely szerint a II. rendű alperes nem végezte el azokat a vállalt feladatokat, amelyek az utólag aláírt első, majd második megbízási keretszerződés szerint feladatait képezték volna.

Úgy ítélte meg, hogy a felperes által a díjazás tekintetében kifejtettek összhangban állnak a felülvizsgálati eljárásban hozott határozatban adott iránymutatással. Miután a közvetítői piacról hasonló tevékenység végzésére vonatkozó adat csak a V Rt. vonatkozásában merült fel, a V Rt. ellenben a II. rendű alperes által vállalt feladatok jó részét elvégezte, ezért a II. rendű alperesi közreműködés tényleges tartalmát helyesen vette alapul a felperes. A II. rendű alperesnek azt a hivatkozását, hogy a megbízási szerződés már 1995 decemberében létrejött már a Legfelsőbb Bíróság megalapozatlannak találta.

Megállapította, hogy a felperes számítása és az általa kimunkált összeg pontos. Az általa alkalmazott számítási mód szerint megállapítható, hogy a II. rendű alperes ellenszolgáltatása milyen értékűre tehető. Ennél fogva az is helyesen számított, hogy milyen értékű az I. rendű alperes által nyújtott - ellenszolgáltatás nélkül maradt - szolgáltatás.

A bíróság olyan összegű különbözet visszatérítésére kötelezte a II. rendű alperest, amely mögött ténylegesen kifejtett tevékenység nem volt. Annak a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerinti középátlagos kamata ugyancsak jár.

Az elsőfokú bíróság a pervesztes II. rendű alperest kötelezte - a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint - a le nem rótt eljárási illeték megfizetésére. Rögzítette, hogy a felperes arra vonatkozó indítványa, hogy az I. és a II. rendű alperesek egyenlő

arányban viseljék a felmerülő perköltség összegét, nem volt teljesíthető, mert perköltséget a bíróság az ellenfél javára állapíthat meg. Az azonos oldalon álló alperesek között perköltség elszámolására és perköltségfizetés-kötelezésre nincs lehetőség.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a II. rendű alperes nyújtott be fellebbezést, amelyben annak megváltoztatását, a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte.

Érdemben arra hivatkozott, hogy a felperes nem bizonyította az I. rendű alperes teljesítésének ellenszolgáltatás nélkül maradt összegét.

Fellebbezésében és annak kiegészítéseiben részletesen foglalkozott a felperes igényérvényesítésével. Álláspontja szerint a Ptké. 36/A. §-ából nem olvasható ki, hogy az ügyész által indított megállapítási perben a perindítás céljának igény formájában is meg kell jelennie, különös tekintettel a Pp. 2. § (1) bekezdésére, a ma hatályos rendelkezések szerinti 3. § (1) bekezdésére. A törvény ugyanis alapelveként kezeli a jogosult személyes érdekérvényesítési autonómiáját, melyet az ügyészi perindítás elé helyez. A Ptké. 36/A. §-ából nem következik az, hogy az ügyész az anyagi jogi jogosult helyett perelhet. Az anyagi jogi jogosult, az I. rendű alperes, jelen ügyben képes a perindításra és ezt meg is tette, még az ügyészi perindítás előtt, 1996. október 30-án, amely eljárás e per miatt van felfüggesztve. A Ptké. 36/A. § szerinti megállapítási igény csak feltételesen jogosítja a teljesítési igények érvényesítésére az ügyészt. A feltétel pedig az, hogy az anyagi jog szerint keresethőségi joggal rendelkező részéről jogérvényesítés ne történjék, vagy ha történik, ne legyen alkalmas a materiális közérdeksérelem megszüntetésére. Ezért az ügyész által, a semmisség megállapítása iránt indított perben nem feltétel nélkül érvényesülhet az a bírói gyakorlat, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására hivatalból is sor kerülhet. Ha a közérdeksérelem az anyagi jogi jogosult igényérvényesítése folytán elhárulhat, az ügyész által indított perben a jogkövetkezmények hivatalból nem alkalmazhatók. Az I. rendű alperes pernyertessége esetén lehet azt megállapítani, hogy megszűnt-e az ott hozott ítélettel a közérdek sérelme. Erre utal a rész- és közbenső ítélet is azzal, amikor kimondja, hogy a kereset elbírálásakor tekintettel kell lenni a jogerősen felfüggesztett peres eljárásra.

Álláspontja szerint a rész- és közbenső ítélet után a 8.P.27.377/1996. számú pert kellett volna folytatni, mert annak előkérdése tisztázódott. Az ügyész visszafizetési igénye tekintetében az I. rendű alperes által indított per jelenti az előkérdést, tehát a jelen pert kellett volna arra tekintettel felfüggeszteni. Ennek elmaradása lényeges jogszabálysértés.

Az ügyész kamatigényével kapcsolatosan kifejtette, hogy a Ptké. 36/A. §-a sajátos perlési képességet biztosító jellegéből következik, hogy az ügyész csakis a semmis szerződéssel a közérdekben okozott sérelem megszüntetése érdekében nyújthatja be a keresetét. A kamatveszteség nem közérdeksérelem, hanem az ÁPV Rt. sérelme. Az ügyész a hivatkozott jogszabályhely alapján nem kérheti a magánérdekben keletkezett sérelem megszüntetését, mert késedelmi kamatot az jogosult követelni, akivel szemben a késedelem beállt.

A II. rendű alperesi tevékenységgel összefüggésben előadta, hogy a perbíróság a 2001. július 6-án hozott 8.P.21.919/1998/35. számú ítéletével a keresetet elutasította abból az okból, hogy a felperes nem bizonyította a II. rendű alperes tényleges tevékenységének hiányával kapcsolatos állításait. Az ott kifejtettek szerint a Felügyelő Bizottság jelentése önmagában nem szolgálhat bizonyítékkul. Az elsőfokú ítélet meghozatalakor mindazon bizonyíték ismert volt, amely alapján akkor a bíróság a keresetet elutasította, most pedig a II. rendű alperes fizetési kötelezettségét megállapította. A másodfokú ítélet meghozatalát követően olyan újabb tanú- vagy okirati bizonyításra sem ebben a perben, sem más perekben nem került sor, amely cáfolta volna a 8.P.21.919/1998/35. számú ítélet - másodfokú bíróság által sem elvetett - megállapításait, vagy a korábbi bizonyítékok ellentétes tartalmú értékelését indokolta volna. Ehhez képest az elsőfokú bíróság a fellebbezett ítélet 22. oldalának harmadik bekezdésében azt rögzíti, hogy az ÁPV Rt. Felügyelő Bizottságának jelentését és az ÁSZ jelentést okirati bizonyítéknak tekintette és mérlegelte.

Rámutatott, hogy e jelentések egyébként nem cáfolják az érdemi munkavégzést, csupán azt állapítják meg utólag, hogy a II. rendű alperes igénybevitelére nem lett volna szükség. Hangsúlyozta, hogy a rész- és közbenső ítélet, illetve a felülvizsgálati ítélet nem állapította meg, hogy a megbízás alapján az I. rendű alperes javára nem végzett a II. rendű alperes érdemi munkát. Nem került sor annak megállapítására sem, hogy az önkormányzatok és az I. rendű alperes közötti peren kívüli egyezségek nem a II. rendű alperes közreműködésével jöttek létre. Ezzel szemben megállapítást nyert, hogy a létrejött egyezségek szövegezése a II. rendű alperes által a V Rt. képviselőjével folytatott tárgyalásokra tekintettel alakult ki, és abban már csak az alku eredményét rögzítették, és azt is megállapította a másodfokú ítélet, hogy már a megbízási keretszerződés írásba foglalása előtt végzett a II. rendű alperes munkát, amire az utóbb jóerkölcsbe ütközőnek minősülő írásbeli megbízás vonatkozott. Lehetséges, hogy az I. rendű alperes a szükséges feladatokat saját apparátusával is el tudta volna végeztetni, viszont tény, hogy saját döntése alapján a II. rendű alperestől független okokból ezt nem tette. Ez viszont nem a II. rendű alperes magatartása. Az is tény, hogy az önkormányzatok is rendelkeztek olyan apparátussal, amely feltárhatta volna a szükséges adatokat és tárgyalhatott volna az I. rendű alperessel, de mégis megbízást adtak külső megbízottaknak. Megjegyezte, hogy a megbízási szerződésnek nem szükségszerű tartalmi eleme a kockázat, és ez így van akkor is, ha a díj nem az eredménytől, nem az eredményből származó vagyoni előnytől függ. Az alapítélet meghozatalakor az ÁSZ vonatkozó jelentése is ismert volt, amely szerint az I. rendű alperesnek még 1997 évre sem sikerült ellenőrzött adatbázist létrehoznia. A fellebbezett ítélet csak a munkával töltött időt értékeli, azt is úgy, mintha nem is nagyértékű megbízást teljesített volna a II. rendű alperes. Szemben a másodfokú ítélettel, tagadja az érdemi munkavégzést, és a vonatkozó bizonyítékokat olyan célzattal értékeli, hogy azokból az érdemi tevékenység végzése ne legyen megállapítható. A II. rendű alperes szerződéses kötelezettségeit nem a megbízási keretszerződések szövegszerű tartalmából, hanem az 1995. december 11-én, L P jogtanácsoshoz írt, II. rendű alperesi levélből vezeti le. Azt tekinti a II. rendű alperes szerződéses kötelezettségei taxációjának, és erre alapozva minősíti a II. rendű alperes 2006.

július 6-i tárgyaláson tett nyilatkozatát akként, mint a teljesítés elmaradásának a beismerését. Ez azonban iratellenes megállapítás. A II. rendű alperes szerződéses kötelezettségeinek teljesítését a megkötött szerződés tartalma alapján kell megítélni. Abból csak a szerződések szerkesztése nem teljesült. A lefolytatott bizonyítás szerint minden más szerződéses kötelezettségét teljesítette a II. rendű alperes. Az I. rendű alperes még a másik perben is kifejezte ezzel kapcsolatos elégedettségét, és a jelen perben is így nyilatkozott. Ellentmondásos az ítélet a vonatkozásban is, hogy ugyan tagadja az érdemi tevékenységet, ugyanakkor ír arról is, hogy ott ahol a V Rt. adatait nem találta a II. rendű alperes ellenőrizhetőnek, felhívta őt a hiányzó dokumentumok átadására. Az ítéletben egyéb utalások is olvashatók az érdemi tevékenységre vonatkozóan. Mindez a szakértői vélemény elvetése körében lényeges.

Az I. rendű alperes a kifizetés feltételül valójában nem a járulékokról történő lemondást szabta, hanem csak azt, hogy a még nyitott kérdésekre is tekintettel (pl. árfolyamok, osztalékok, késedelembe esés időpontja, megbízott költségeinek, esetenként perköltségnek a megtérítése) csak akkor hajlandó kifizetni, ha nem maradnak nyitott kérdések.

A szakvéleménnyel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a kirendelés során a bíróság nem adott a szakértőnek olyan feladatot, hogy elemezze, miből állt a II. rendű alperes munkavégzése. A szakértő személyes meghallgatásakor kifejezésre juttatta a bíróság a szakvéleménnyel kapcsolatos elégedetlenségének okait, de nem adta meg a szakértő feladatául, hogy a bírói kételyek figyelembevételében is foglaljon állást. Bár a szakvélemény nem volt homályos, hiányos, önmagával vagy más szakértő véleményével vagy a bizonyított tényekkel ellentétben álló, a helyességéhez egyébként nyomatékos kétség sem fért, a bíróság mégis ezt állapította meg az ítéletében. Ha így ítélte meg, a felperest kellett volna felhívnia arra, hogy kéri-e új szakértő kirendelését, mert neki kellett volna ebben a perben azt bizonyítania, hogy a II. rendű alperes díja több, mint a szolgáltatásának az értéke. Ezen felül azt is bizonyítania kellett volna, hogy mennyivel kapott többet a II. rendű alperes. A felperes ehhez képest az ÁSZ megkeresésére tett indítványán és iratbeszerzésen kívül más bizonyítási indítványt nem tett, és a felperes számszaki állításait erre irányuló felperesi indítvány ellenére a bíróság a szakértővel nem ellenőriztette, bár nyilvánvaló, hogy az ezzel kapcsolatos bírói szakértelem éppen úgy hiányzott, mint akkor, amikor a bíróság kirendelte az igazságügyi szakértőt.

A Felügyelő Bizottság 1997. november 29-i jelentésének ítéleti értékelése azért is megkérdőjelezhető, mert e körben figyelembe kellett volna vennie P S-nak, az I. rendű alperes Felügyelő Bizottsága elnökének a büntetőeljárásban, 1998. április 16-án jegyzőkönyvezett tanúvallomását is, amelyben a jelentést úgy értékelte, hogy az nem teljes, nem olyan, amelyre vizsgálatot lehetne alapítani. Nem értékelhetők az ÁSZ jelentésnek a jogerős rész- és közbenső ítélettel ellentétes megállapításai sem. A felsőbb szintű ítéletek ugyanis a II. rendű alperesi szolgáltatást tényként kezelik. Ehhez anyagi jogerő fűződik, az többé vitássá nem tehető. Anyagi jogerő fűződik ahhoz a tényhez is, hogy az egyezségek a II. rendű alperes közreműködésével jöttek létre, a II. rendű alperes tevékenysége teljesítésnek minősült, és indokolt annak ellentételezése, mégpedig a közvetítői piac értékrendje szerint. A Legfelsőbb Bíróság szerint összehasonlításként csakis a közvetítői tevékenységek piaca

szolgálhat és nem az I. rendű alperes munkaszerződése, amit a felperes és az elsőfokú bíróság végső soron alapul vett. Ezért ebben a folytatódó eljárásban a másodfokú bíróság által előírt szükséges mértékű bizonyításnak erre kellett irányulnia. Amikor a bíróság igazságügyi szakértőt rendelt ki, ezt a Pp. 177. § (1) bekezdése alapján tette. Nyilván úgy vélte, hogy a materiális közérdeksérelem megszüntetéséhez a II. rendű alperesi szolgáltatás értékének olyan vizsgálata szükséges, amelyhez a megfelelő szakértelme hiányzik. Abból, hogy a felperesi indítványt számszaki indokolás nélkül ítéleti erőre emelte, úgy tűnik, hogy az lett az álláspontja, hogy a felperes rendelkezik az igazságügyi szakértő szakértelmét felülmúló különleges felkészültséggel. Megjegyezte, hogy az ÁSZ rendelkezésre álló jelentéseiből az is kitűnik, hogy az I. rendű alperes a II. rendű alperesénél lényegesen kisebb volumenű feladatot nem az alkalmazottaira, hanem külsős megbízottakra bízott, akik azt soha nem bérterhekkkel és közvetett személyi költségekkel korrigált átlagkereset alapján számított díj ellenében végezték el. Egyebekben nem tűnik ki az ítéletből, hogy az elsőfokú bíróság a felperes többször módosított indítványai közül melyik számítási módot tartotta helyesnek, arra csak a rendelkező részből lehet következtetni; az, hogy miért éppen ezt választotta, nem derül ki az ítéletből. Az sem derül ki, hogy miért választotta az idő- és átlagkereset alapú értékmeghatározást. Miért éppen ez az érték okozza a közérdeksérelem megszűnését. Az indokolásnak e része nem felel meg a Pp. 221. § (1) bekezdése szerinti elvárásoknak. Nem felel meg a jogszabálynak, hogy a bíróság a tevékenység értékszámításának indokául csak azt adta, hogy a felperes részéről helyes következtetés volt az, hogy a díjazás az I. rendű alperesnél az ÁSZ által kimutatott szellemi munkát végző személyek átlagkeresete alapján számítható. Annyi nyilvánvaló azonban, hogy a bíróság a szükséges mértékű bizonyításnak a szakértői vélemény kirekesztését tartotta, azaz nem hajtotta végre a másodfokú bíróság utasítását. Ezzel megsértette a Pp. 6. § (1) bekezdését és 206. § (1) bekezdését is, hiszen a bíróság a fél előadását más bizonyíték összevetése esetén használhatja fel a tényállás megállapítására. Az ÁSZ jelentés 8. számú melléklete az I. rendű alperesnél 1996-ban érvényesülő átlagkeresetekről szól és nem a II. rendű alperes tevékenységének értékéről. Az, hogy az ott feltüntetett átlagkereset hogyan viszonyul a II. rendű alperes tevékenységéhez, bizonyításra nem került. A felperes előadásán túl semmilyen bizonyíték nem állt a rendelkezésre ahhoz, hogy a bíróság éppen az adott összegben állapítsa meg az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatást és olyan összeg visszafizetésére kötelezze a II. rendű alperest, amely áfa jogcímén eleve nem őt illette meg, hanem a költségvetést, illetve személyi jövedelemadó és más közteher címén visszaáramlott a költségvetésbe, mellyel közérdekben sérelmet bizonyosan nem okozhatott. Álláspontja szerint kizárt, hogy a társadalmi közmegegyezésnek és értékítéletnek az felel meg, ha a megbízottak a megbízó alkalmazottainak átlagkeresetéhez jutnak. Átlagkeresetért megbízottat a közvetítői piacon a felperes még 1996-ban sem talált volna. A felperes munkaviszonyon belüli értékkeresése csak akkor lenne helyes gondolat, ha egy munkaszerződés érvénytelenségéről lenne szó.

Jelen esetben egy különösen nagy vagyoni kihatású, különleges előzmények után született olyan feladatról van szó, amellyel az állami vagyonkezelő szervezet, lényegét illetően, tehát az állam sokéves mulasztását rapid módon kellett orvosolni,

és amelynek az volt a lényege, hogy összhangba hozza az éveken át elhanyagolt jogkövetést az állam és az állami vagyonkezelő tekintélyének megőrzésével, a költségvetés nehézségeivel és a megtakarítás előnyeivel. Ezért aligha szorul magyarázatra, hogy miért nem a munkaviszonyok világában kell keresni a II. rendű tevékenységének az értékét.

Minthogy eddig minden ítélet a közvetítői piacról és az üzleti életben kialakult értékekről szólt, a tevékenység értékének a munkaerő árával való azonosítása nemcsak szakszerűtlen, hanem anyagi jogerőt is sért. Az anyagi jogerő következtében az sem tehető vitássá, hogy érdemi tevékenységet végzett a II. rendű alperes, amely közvetítői típusú volt. Azzal, hogy a felülvizsgálati ítélet kimondta, hogy a II. rendű alperes tevékenységének jelentős részét saját jutaléka kiszámítása tette ki, nem azt állapította meg, hogy a II. rendű alperes nem nyújtott szolgáltatást, hanem éppen annak az ellenkezőjét. Ebben az eljárásban nem a büntető ítéletnek, hanem a jelen ügyben született jogerős rész- és közbenső ítéletnek van anyagi jogereje. Abban az esetben, ha a másodfokú bíróság mindennek ellenére mégis egyetértene azzal, hogy a II. rendű alperes tevékenységének értéke az I. rendű alperesen belüli átlagkeresettel és járulékaival azonos, rámutatott a jogi képviselő a fellebbezés kiegészítésében arra, hogy annak kiszámítása, valamint a felperes által figyelembe vett munkaidő is ellentmondásos és nem bizonyított.

Hangsúlyozta L P - felperes által értékelt - tanúvallomásaival kapcsolatosan, hogy abban a tanú a V Rt. fontosságát, mellőzhetetlenségét, felelősségét és szerepvállalását igazolta, egyben védte is, amely életszerű, mert nem kívánt sorsközösséget vállalni a vádlottakkal, és ekkor már folyamatban voltak azok a perek is, amelyekben egyes önkormányzatok a V Rt.-t perelték a megbízási szerződések érvénytelenségének megállapítása és megbízási díjak visszatérítése, illetve csökkentése iránt.

Végül rámutatott arra, hogy a felperes a szakértőt azzal is támadta, hogy nem figyelt fel arra, hogy helytelenül számította ki a II. rendű alperes a díjalapot és nem helyesbítette a számításokat. Hangsúlyozta, hogy a számadás helyességének vizsgálata a Ptké. 36/A. §-a alapján indított pernek nem lehet tárgya, mert nem a helytelen elszámolás okoz semmisséget. A számadás helytelenségéből eredő igényt ugyanis nem az ügyész, hanem csak az anyagi jogi jogosult peresíthet. Mindez alátámasztja korábban kifejtett álláspontját.

A másodfokú tárgyaláson a II. rendű alperes fellebbezését változatlan tartalommal fenntartotta, azt a késedelmi kamat, valamint az áfa kérdésében annyiban egészítette ki, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében a II. rendű alperes által a költségvetésbe áfa jogcímén befizetett összeg után is megalapozatlanul késedelmi kamat megfizetésére kötelezte a II. rendű alperest, továbbá az áfa visszaigénylése azért is kérdéses, mert az időközbeni jogszabályváltozás miatt annak mértéke megváltozott.

Az I. rendű alperes és a felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, érdemben annak helytálló indokaira tekintettel.

A felperes arra hivatkozott, hogy a Ptké. 36/A. §-a önmagában is jogot biztosítana az ügyésznek arra, hogy a közérdekben okozott érdeksérelmet kiküszöbölje, azaz indítványt tegyen a hozzárendelt vagyon terhére az I. rendű alperes által indokolatlanul kifizetett összeg visszatérítésére. Emellett azonban a Ptk. 237. § (1)-(3) bekezdései szabályozzák az érvénytelenség megállapításának anyagi jogi jogkövetkezményeit. A bírói gyakorlat szerint az érvénytelenség jogkövetkezményeinek az alkalmazását a bíróság nem mellőzheti, ha a peres fél az érvénytelenség megállapításán túl erre irányuló keresetet terjeszt elő. Ez abban az esetben is így van, ha a keresetet harmadik személy terjeszti elő. Ezen túlmenően a Legfelsőbb Bíróság Gf.II.32.276/2001/14. számú, valamint a felülvizsgálati eljárásban hozott Gf.X.30.191/2003/8. számú ítéletei is iránymutatást tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy jelen perben kell meghatározni a II. rendű alperes szolgáltatásának tényleges értékét és rendelkezni kell az I. rendű alperes szolgáltatás nélkül maradt ellenszolgáltatásának visszafizetéséről.

A késedelmi kamat vonatkozásában úgy nyilatkozott, hogy az az idegen pénz használatáért járó térítés, a késedelem objektív következménye, másrészt annak megfizetésével küszöböli ki a II. rendű alperes azt az érdeksérelmet, hogy a hozzárendelt vagyonba tartozó igen jelentős pénzösszeget 12 évig magánál tartotta és saját céljaira fordította.

Vitatta azt a fellebbezési érvelést, amely szerint a jelen per I. rendű alperese által indított per képezné ennek az eljárásnak az előkérdését. Az abban a perben előterjesztett kereseti kérelem és viszontkereset mára okafogyottá vált annak következtében, hogy a bíróságok ebben a perben megállapították a felfüggesztett perrel is érintett szerződések semmisségét.

Hangsúlyozta, hogy álláspontja szerint a jelen ügyben figyelembe veendő felülvizsgálati határozat nem tartalmaz döntést a II. rendű alperes ténylegesen kifejtett tevékenységének mibenlétéről. Annak tisztázása és értékének meghatározása a folytatódó eljárásra tartozott. Tevékenységét illetően okszerűtlenül hivatkozik a II. rendű alperes a Fővárosi Bíróság korábbi, 8.P.21.919/1998/35. számú ítéletében foglaltakra, mint amely ítélet a munkavégzésének tartalmát és érdemi jellegét megállapította volna. Ebben az eljárásban ugyanis a bíróság nem vett fel a tényleges tevékenységre vonatkozó bizonyítást és a felsőbb bíróságok az ítéletet alapvetően megváltoztatták.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott ítélete nem ellentmondásos. Megalapozottan rekesztette ki az elsőfokú bíróság a bizonyítékok köréből az igazságügyi szakértő véleményét is. Fenntartotta az arra vonatkozó elsőfokú eljárásban is képviselt álláspontját, hogy a V Rt. tevékenységével nem hasonlítható össze a II. rendű alperes tevékenysége. Az önkormányzati oldalon ugyanis a tevékenység elvégzésére többnyire nem képes helyi önkormányzatok támasztottak keresletet, melyet a V Rt. kínálata elégített ki, így ezen a piacon az adott időszakban kínálati monopólium alakult ki. A másik oldalon viszont megrendelőként kizárólag a vagyonrészek kiadásában érdekelt egyetlen szereplő, az I. rendű alperes állt, így ha egyáltalán piac létrejöttéről lehet beszélni, ez esetben keresleti monopólium alakult volna ki. Ezért a két eltérő helyzetű piac egyikének ár- és értékviszonyaiból nem lehet okszerűen következtetést levonni a másik piac ár- és értékviszonyaira.

Szemben a fellebbezés érvelésével az elsőfokú bíróság nem kizárólag a II. rendű alperes által a munkában töltött időt értékelte, hanem figyelembe vette tevékenységének erőforrás igényét, az adott gazdasági területen átlagosnak tekinthető ismeretek birtokában való elvégezhetőségét, a szolgáltatás megvalósításához szükséges időtartamot, valamint - a személyi jellegű költségek és az arra felosztott költségek figyelembevételéből következően - a gazdasági élet adott területének jövedelmi és árviszonyait.

Tévesen állítja a fellebbezésében a II. rendű alperes azt, hogy a felperes az 1996. évi éves átlagkereset alapján kérte a II. rendű alperes szolgáltatása értékének a meghatározását, mert a felperes a kereseti kérelmét a 2007. február 14-i beadványában módosította, és tényleges piaci viszonyok hiányában egy modellt állított fel. Ezt az elsőfokú bíróság elfogadta. Ennek lényege szerint az I. rendű alperes, amennyiben racionálisan viselkedik a piacon, a bevételeit maximálja, a költségeit minimalizálja. Ha a szolgáltatást maga is elő tudja állítani, csak akkor vesz igénybe mást, ha a piaci ár a saját előállítás költsége alatt van. Ezért számára a piactól elfogadható legmagasabb ár az az érték, amelyen ő maga képes lenne a II. rendű alperes által nyújtott szolgáltatást előállítani. Ezért a bíróságnak azokat a költségeket kellett figyelembe vennie, amelyek ennek során felmerülnek. Ezek a költségek a jogviszony tartama alatt merülhetnek fel. Ezt az időtartamot jelölte meg a felperes - a II. rendű alperesre nézve kedvezően - 1995. január 4-e és június 19-e közötti időszakban.

A fellebbezés áfa-val kapcsolatos hivatkozásával összefüggésben úgy nyilatkozott, hogy amennyiben az I. rendű alperes munkaszervezete látja el a tevékenységet a szolgáltatást áfa nem terheli. Az adott időszakban mind az I. rendű alperes, mind a II. rendű alperes áfa-alanyok voltak. Szolgáltatásnyújtás esetén a II. rendű alperes köteles volt felszámolni az áfa-t, az I. rendű alperes pedig köteles volt azt megfizetni, de az előzetesen felszámított áfa-t levonásba is helyezhette. Miután a felszámított áfa összege egyfajta átfutó tétel az I. rendű alperes számára, az nem befolyásolja döntését arról, hogy a szolgáltatást piacról szerzi be vagy maga állítja elő. Ezzel kapcsolatosan 15/F/2. szám alatt becsatolta a Pénzügyminisztérium Adóigazgatási Főosztályának állásfoglalását, mely szerint adózni csak az érvénytelen szerződés tényleges gazdasági eredménye után kell, a visszatérítendő összeg vonatkozásában a korábban bekövetkezett adójogi jogkövetkezmények "visszarendezése" szükséges. Ennek módját az határozza meg, hogy az érintett adómegállapítási időszakok a kérdéses adónemek vonatkozásában adóellenőrzéssel lezártnak minősülnek-e. A 2003. évi XCII. törvény (Art.) 49. § (3) bekezdése és 94. § (1) bekezdése szerint önellenőrzésre és adóellenőrzésre csak az adó megállapításához való jog elévülési idején belül van lehetőség. Nincs mód a szerződés érvénytelenségéből fakadó adójogi konzekvenciák érvényesítésére akkor, ha a bíróság az adó megállapításához való jog elévülését követően állapítja meg a szerződés érvénytelenségét, és rendelkezik az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatások visszatérítéséről. Esetlegesen az adóvégrehajtáshoz való jog korlátozása vagy megszüntetése útján nyílik lehetőség a helyzet (részleges) rendezésére. Amennyiben a számlakibocsátó már nem adóalany, úgy - számlahelyesbítési lehetőség hiányában - az adófizetési kötelezettsége utólag nem módosítható.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében kitért arra is, hogy a II. rendű alperes fellebbezésben kifejtett álláspontjával szemben nem igényel különös szakértelmet az I. rendű alperes átlagos dolgozója egységköltségének megállapítása. Arra az esetre, ha a felperesnek ezt az álláspontját a másodfokú bíróság nem osztaná indítványozta az Állami Számvevőszék megkeresését arra vonatkozóan, hogy mennyi volt az I. rendű alperesnél egy dolgozó napi egységköltsége 1996-ban, ha a dolgozó keresete 246.997,-Ft volt.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezési kérelem és ellenkérelmek korlátai között bírálta felül a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján. Így nem képezte a másodfokú eljárás tárgyát az elsőfokú eljárásban az alperesek oldalán felmerült ügyvédi munkadíj viselésének kérdése és a késedelmi kamat mértékének meghatározása.

Megállapította a másodfokú bíróság, hogy a fellebbezés az összecszerűség tekintetében részben, az áfa vonatkozásában pedig megalapozott.

Az elsőfokú bíróság érdemben helyes jogi következtetéssel nyilvánította az alperesek által megkötött szerződéseket a határozathozatalig terjedő időre hatályossá és rendelkezett az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás visszatérítéséről.

A Legfelsőbb Bíróság határozataiban foglalt kötelező iránymutatásnak megfelelően járt el, amikor ebben az eljárásban vonta le a perbeli semmis szerződések jogkövetkezményeit a Ptk. 237. § (2) bekezdése alapján.

A fellebbezés kapcsán rámutat a Fővárosi Ítéltábla, hogy a Legfelsőbb Bíróság az EBH 2006/1400. számú döntésében jelen perben is irányadóan úgy foglalt állást, hogy az állandóan követett bírói gyakorlat szerint a harmadik személy által a szerződő felek mint alperesek ellen a szerződés érvénytelenségének a megállapítása iránt indított perben a bíróságnak lehetősége van az alperesek egymás közötti marasztalására.

Ennek alapján, valamint arra is tekintettel, hogy a jelen per I. rendű alperese mint felperes által a II. rendű alperes ellen indított per tárgyalása a mai napig fel van függesztve, annak folytatására a büntetőeljárás jogerős befejezését követően nem került sor, figyelemmel a Pp. 152. § (2) bekezdés rendelkezéseire is, jelen perben kellett az alperesek között elszámolni.

Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság a fellebbezés "igényérvényesítés korlátai" címszó alatt összegzett perjogi kifogásait nem találta megalapozottnak.

A Legfelsőbb Bíróság mint másodfokú bíróság a keresetet teljes terjedelmében elutasító elsőfokú ítéletet részben megváltoztató Gf.II.32.276/2001/14. számú rész- és közbenső ítéletében a jogalap tekintetében az alábbi - a folytatódó eljárásban utóbb még ezzel ellentétes bizonyítékok esetén sem vitássá tehető - megállapításokat tette.

A II. rendű alperes szolgáltatása olyan célratörő tevékenység elvégzése volt, amely hozzásegítette az I. rendű alperest - amely szervezet nem kívánt, nem tudott az adott ügyben maga eljárni - az önkormányzati jogos igények kielégítéséhez. A II. rendű alperes megbízása a közvetítő típusú tevékenységhez állt legközelebb.

A folytatódó eljárás vonatkozásában a másodfokú határozat szerint az elsőfokú bíróságnak döntése meghozatalakor - egyebek mellett - figyelemmel kell lennie a jelen perbeli szerződések jellegére (közvetítői-megbízási).

A másodfokú határozatot hatályában fenntartó Gfv.X.30.191/2003/8. számú rész- és közbenső ítélet a felülvizsgálattal támadott másodfokú döntést érdemben a továbbiakkal egészítette ki.

A másodfokú bíróság, ellentétben a felperes állításával, a bizonyítékok alapján nem látta bizonyítottnak az érdemi munkavégzés teljes hiányát. A felülvizsgálati határozat megállapította, hogy eredeti állapot nem állítható helyre, mert a II. rendű alperes közreműködésével megszülettek az érvényes egyezségek, a kérdés csak az, hogy ez a közreműködés ténylegesen milyen munkavégzést jelentett és annak milyen ellentételezése indokolt a közvetítői piacon kialakult árakra tekintettel.

A II. rendű alperes eljárását vizsgálva abból kell kiindulni, hogy a II. rendű alperes a díjazásra az általa elért eredmény meghatározott százalékában volt jogosult.

Jutalékos díjmegállapodás esetén a megbízott kockázata az eredmény, és az is, hogy azt mennyi munkával és milyen költséggel éri el. Nyilvánvaló, hogy létező kockázat esetén, amikor a megbízott rátermettségen és ügyességén múlik az eredmény a társadalom értékítélete pozitív akkor is, ha a jutalék kiemelkedően magas. A perbeli esetben azonban, ahogyan a másodfokú bíróság azt helyesen állapította meg, a megbízott tevékenységének eredménye eleve biztosított volt.

A munka jelentős részét a megtakarítás összegének kimutatása mint a jutalék alapja tette ki.

A Pp. 177. § (1) bekezdése szerint, ha a perben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléshez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság szakértőt rendel ki.

Mindezekből következik, hogy az elsőfokú bíróság annak megállapítására, hogy a II. rendű alperes tényleges munkavégzésének a közvetítői piacon kialakult árakra tekintettel milyen ellentételezése indokolt, helyesen rendelt ki igazságügyi könyvszakértőt az I. rendű alperes indítványa alapján.

A felperesi nyilatkozatok kapcsán rámutat a Fővárosi Ítéltábla, hogy a szakértő kirendelése indokolt volt, mert a megbízási díj meghatározását alapvetően maga is szakkérdésnek tekinti.

Az elsőfokú bíróság a kiegészített szakvéleményt az ítéletében részletezett okokból a bizonyítékok sorából kirekesztette, és tényként rögzítette, hogy „a peradatokból kitűnik, hogy a megbízási keretszerződésekben vállalt feladatok teljesítése nem történt meg...” (elsőfokú ítélet 24. oldal).

Ítéletének 34. oldala második bekezdésében pedig azt rögzítette, hogy elfogadta azt a felperesi álláspontot, mely szerint a II. rendű alperes nem végezte el azokat a

vállalt feladatokat, amelyek az utólag aláírt első, majd második megbízási keretszerződés szerint feladatait képezték volna.

Ítélete 35. oldal utolsó előtti bekezdése szerint mindezekből tehát egyenesen következik, hogy a II. rendű alperes által végzett, a peradatok szerint bizonyítható tevékenység számbavétele alapján történhet annak kimunkálása, hogy vajon milyen időszükséglettel jár az, amelyet ténylegesen elvégzett a II. rendű alperes, és ennek alapján milyen díjazás illeti meg. A felperes számítása, a kimunkált összeg pontos.

Mindezek egybevetése alapján egyetértett a Fővárosi Ítéltábla azzal a fellebbezési érveléssel, hogy a fenti megállapításokkal - lényegét tekintve a másodfokú és a felülvizsgálati eljárásban hozott rész- és közbenső ítéletek fentebb idézett megállapításaival ellentétesen - az elsőfokú bíróság azt a felperesi álláspontot fogadta el, ami a II. rendű alperes érdemi munkavégzésének hiányán alapult, és elfogadta a felperes által felállított „modell” szerinti elszámolást is.

Ez a „modell”, a felperes által kifejtettek szerint az, hogy nem létező piac hiányában az I. rendű alperes (joggal) feltételezett racionális piaci magatartását veszi alapul és azt, hogy a II. rendű alperesre bízott feladatot az I. rendű alperes a rendelkezésére álló munkaszervezettel maga is teljesíteni tudta volna (Gfv.X.30.191/2003/8.). Ezért a II. rendű alperes szolgáltatásának igénybevétele csak akkor lett volna racionális, ha az nem drágább a saját munkaszervezettel történő munkavégzésnél.

Rámutat a Fővárosi Ítéltábla, hogy a felülvizsgálati eljárásban hozott döntés, összhangban az időközben lezárult büntetőeljárásban született jogerős ítélettel, az I. rendű alperes részéről a külső szakértő bevonását jogszerűtlennek, egyben bűncselekménynek is minősítette.

Tény, hogy az I. rendű alperes külső tanácsadóként megbízási szerződéseket kötött a II. rendű alperessel.

A megbízási szerződések részben e fenti okból minősültek nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközés címén semmisnek, ugyanakkor a jelen eljárásban a közvetítői piacon kialakult árakra tekintettel kellett - a fentiek szerint szakértő igénybevételével - a II. rendű alperes szolgáltatásának értékét meghatározni.

Az elsőfokú bíróság az igazságügyi szakvéleményt az általa mérlegelt okirati bizonyítékok sorából három okból zárta ki.

Egyrészt azért, mert álláspontja szerint az ún. alkufolyamat eredményeként számított „megtakarítás” összege nem lehet a díjazás alapja, mert az ellentétes lenne a jogerős ítéletben kifejtett irányadó állásponttal, hiszen a szerződések azért is jóerkölcsbe ütközőnek minősülnek, mert az önkormányzatoknak járó jogos igények kielégítése helyett az I. rendű alperes alkuba kezdett, és egyoldalúan szabott feltételhez kötötte a régóta járó összegek kifizetését.

Ezzel kapcsolatban rögzíti a Fővárosi Ítéltábla, hogy az I. rendű alperes által szabott feltétel jóerkölcsbe ütköző voltát a Legfelsőbb Bíróság valóban megállapította. Ennek jogkövetkezményét a jogalap körében hozott közbenső ítélettel azonban már levonta. Ebből viszont nem következik az, hogy az alperesek érvénytelen szerződése következtében szükséges elszámolás során a megtakarítás

a díjalap meghatározására mint ügyleti érték alkalmatlan lenne. Járulékos díjmegállapítás esetén szükségszerű a díjalap meghatározása. Az elszámolás kapcsán a felek szerződéskötés során tanúsított magatartása már nem lehet meghatározó szempont.

A szakvélemény figyelmen kívül hagyásának további indokaként az elsőfokú bíróság azt jelölte meg, hogy a szakértő gyakorlatilag egyetlen, a II. rendű alperes által végzett tevékenység vizsgálatánál szóba jöhető közvetítői típusú tevékenységet talált, amely a V Rt. tevékenysége volt.

E körben rámutat a Fővárosi Ítéltábla arra, hogy a szakértő okszerűen megindokolta, hogy miért a V Rt. díjazásából kiindulva határozta meg a II. rendű alperes tevékenységével arányos díjazást. Hangsúlyozottan hivatkozott e körben az ÁSZ 1997. májusi jelentésében foglaltakra is, amely szerint a V Rt.-nek domináns és a „sikeres” közvetítői megbízást tekintve szinte kizárólagos szerepe volt.

Maga a felperes is úgy nyilatkozott a fellebbezési ellenkérelmében, hogy az önkormányzati oldalon „kezdetben néhány erre a területre szakosodott szervezet, majd - miután a II. rendű alperes kizárólag vele tartott kapcsolatot - az adott időszakban kizárólag a V Rt. kínálata elégítette ki” a helyi önkormányzatok által támasztott keresletet.

A Gf.II.32.276/2001/14. számú rész- és közbenső ítélet is azt tartalmazza, hogy „az egyezségi tárgyalások során - az önkormányzatok jogos igényeinek kielégítése érdekében - a V Rt. képviselője látta el a megbízotti tevékenységet, tehát gyakorlatilag két megbízott járt el az alkufolyamatban, akik közül a VRt. nem áll perben”.

Mindebből okszerűen következik a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint, hogy ez az elsőfokú bíróság által hivatkozott ok sem alkalmas a szakvélemény mellőzésére.

E körben rámutat arra is a másodfokú bíróság, hogy bár alapvetően a II. rendű alperes tevékenységéhez legközelebb álló V Rt. tevékenységét vette a szakértő alapul, szakvéleményében bemutatta és értékelte a II. rendű alperes által megbízás alapján végzett tevékenységhez még közelálló egyéb, így pl. az ingatlanközvetítői, befektetési szolgáltatási, stb. tevékenységeket is, azok szokásos díjkulcsaival együtt.

Az elsőfokú bíróság végül nem találta elfogadhatónak a szakvélemény megállapításait abban a részében sem, ahol a II. rendű alperes tevékenysége került rögzítésre.

Ennek kapcsán megállapította a másodfokú bíróság - a fellebbezésben írtakkal összhangban -, hogy a bíróság nem adott a szakértőnek olyan feladatot, hogy elemezze, miből állt a II. rendű alperes munkavégzése.

A 11. sorszámú kirendelő végzésében - melyet egyébként a felperes az elsőfokú eljárás során kifogásolt is - csak a II. rendű alperes tevékenységét tartalmazó, II. rendű alperesi személyes előadásokat rögzítő jegyzőkönyvek, illetve írásbeli nyilatkozatokra, L P, L P és az I. rendű alperes igazgatósági tagjainak tanúvallomására utalt, mint a szakértő által figyelembe veendő okiratokra.

Ilyen körülmények között a szakértő ezzel kapcsolatos esetleges téves megállapításai a ténylegesen elvégzett munkára vonatkozóan szintén nem adnak alapot a vélemény figyelmen kívül hagyására.

A II. rendű alperes által ténylegesen végzett munkatevékenység megállapítása egyebekben a másodfokú bíróság álláspontja szerint nem szak-, hanem ténykérdés, az a bíróság feladata.

Amennyiben a szakértő az iratok alapján a bíróság megítélése szerint nem bizonyított tevékenységeket is figyelembe vett a II. rendű alperes oldalán, ez a tények tisztázását követően a szakvélemény kiegészítésére, illetve a véleményben foglaltak átértékelésére adhat alapot a Pp. 182.§ (3) bekezdésének rendelkezései szerint, de nem a szakvélemény egészének elvetésére.

A fenti indokok alapján a Fővárosi Ítéltábla a II. rendű alperes szolgáltatása ellenértékének megállapítását változatlanul szakkérdésnek tekintve, a szakvélemény megállapításait - a díjazás jutalékos számítási módjára is kiterjedően - alapvetően elfogadta ítélezése alapjául.

A Pp. 182. § (3) bekezdése szerint, ha a szakvélemény homályos, hiányos, önmagával vagy más szakértő véleményével, illetve a bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszik, vagy helyességéhez egyébként nyomatékös kétség fér, a szakértő köteles a bíróság felhívására a szükséges felvilágosítást megadni. A fél erre irányuló indítványa alapján a bíróság más szakértőt rendelhet ki.

Rögzíti a másodfokú bíróság, hogy más szakértő kirendelésére vonatkozó indítvány egyik fél részéről sem érkezett.

A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a felek elsőfokú eljárásban előadott kifogásai, észrevételei és a bíróság 55. sorszámú újabb kirendelő végzése alapján kiegészített szakvélemény, - az alább részletezett korrekciókkal - alkalmas a II. rendű alperes tevékenységével arányos díjazás megállapítására.

Nem osztotta a Fővárosi Ítéltábla a felperes szakvéleménnyel szemben előterjesztett azon kifogását, hogy a Legfelsőbb Bíróság határozatai kizárják a jutalékos díjmegállapítást.

Tény, hogy az irányadó rész- és közbenső ítéletek egyértelműen állást foglaltak abban a kérdésben, hogy már az első megbízási keretszerződés aláírásakor a II. rendű alperes tevékenységének eredményessége eleve biztosítva volt, a kockázatot kizárta az a feltétel, amely szerint az I. rendű alperes részéről való önkéntes fizetés ellentétele a járulékos követelésekről való lemondás.

Ugyanakkor az is tény, hogy a szakértő kategorikus megállapítása szerint az adott időszakban a megbízási díjak esetén a munkaidő-ráfordításnak nem volt szerepe. Megbízás keretében a közvetítői piacon képviselői, közreműködési, ügyviteli szolgáltatást ellátók díjazása jutalékos formában történt. Ennek érdekében megállapításra került a díj alapjának forint összege és a díjkulcs százalékos mértéke.

Miután a jelen eljárást meghatározó jogerős rész- és közbenső ítélet és a felülvizsgálati döntés - ellentétben a felperesi állásponttal - egyértelműen állást

foglaltak abban a kérdésben is, hogy a II. rendű alperes megbízása a közvetítői típusú tevékenységhez állt legközelebb, valamint hogy a tényleges munkájának ellentételezését a közvetítői piacon kialakult árakra tekintettel kell meghatározni, ebből következik, hogy a szakértő jutalékos formában kidolgozott díjmegállapítási módszere érdemben helytálló.

A felperes kifogásolta a szakértő által figyelembe vett díjalapot is, azt, hogy abba a szakértő soha fel nem merült kiadásokat is beszámolt, pl. későbbi peresítés esetén jelentkező megtakarított ügyvédi díjakat, azt, hogy olyan társaságok esetén is, ahol az önkormányzatok nem részvényben, illetve üzletrészben jutottak hozzá az igényükhöz, ott is feltüntetett a szakértő osztalékigény és annak kamata elengedéséből származó megtakarítást. Torzítja továbbá a megállapított díjalap nagyságát az is, hogy a szakértő nem a tényleges osztalékfizetés napjától számította a késedelmi kamatot, valamint a pénzkövetelés után járó késedelmi kamat kezdő időpontjának meghatározásánál nem vette figyelembe azt, hogy az önkormányzatok a részvény iránti igényüket pénzkövetelési igénnyé felváltó, az ÁPV. Rt.-vel kötött megállapodások megkötését megelőző időszakra késedelmi kamatkövetelést nem támaszthattak volna.

Hasonló tartalmú kifogást terjesztett elő a szakvéleménnyel szemben az I. rendű alperes is, amikor kifejtette, hogy a díjszámítás alapjánál nem azt kellett volna a szakértőnek figyelembe vennie, hogy mennyi volt az igényelt összeg, hanem azt, hogy mennyi volt az önkormányzatokat megillető jogos összeg és ehhez kellett volna igazítania a megtakarítást. Az I. rendű alperes azt elfogadta, hogy a díjszámítás alapját a megtakarításnak kell képeznie.

A szakértő fenti észrevételekre adott válaszában az alapszakvéleményben kimunkált és leszállított díjalapon nem változtatott és kifejtette, hogy a V Rt. által összeállított kimutatásokból dolgozott, melynek egyik lényeges oka az volt, hogy a peranyagban nem volt arra vonatkozó iratanyag, amely alapján a számított adatok tartalmi szempontból ellenőrizhetők lettek volna. Ezért csak szűrőpróbaszerű számszaki ellenőrzést végzett. A tartalmi ellenőrzésre vonatkozó feladatot egyébként sem kapott.

Az I. rendű alperes a szakértői választ elfogadta és az elsőfokú eljárás során a szakvélemény megállapításait a továbbiakban nem vitatta.

A Fővárosi Ítéletálla álláspontja szerint a szakértő által kimunkált, és okszerűen megindokolt, összesen 6.458.888 e,- Ft díjalap elfogadható, az alábbi indokok alapján is.

A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján már a jogerős rész- és közbenső ítélet megállapította, hogy nem volt az ÁPV Rt.-nek ellenőrzött adatbázisa az önkormányzatokat megillető járandóságokról. A díjalapot képező megtakarítás jogosságának vizsgálata, az egyes önkormányzati járulékos igények megalapozottságának ellenőrzése, az erre vonatkozó adatok hiányán túl azért sem indokolt, mert az lényegesen meghaladná ennek a pernek a kereteit.

Ez lényegében ugyanis azt jelentené, hogy ebben az eljárásban le kellene folytatni a megkötött 671 db szerződés tekintetében a bizonyítást, hogy egyezség hiányában peresített követelésként a bíróságok milyen mértékben adtak volna helyt az önkormányzati kereseteknek, milyen perköltség vonzattal.

Ez a Pp. jelen ügyben alkalmazandó 3. § (2) bekezdésében megkívánt alapos tárgyalás és a perek ésszerű időn belül történő befejezésének követelményével sem lenne összeegyeztethető. A szakértő egyébként az ún. első lépcső vonatkozásában a megtakarítás összegét már az alapszakvéleményében korrigálta a megigényelt részvények névértéke után számítható késedelmi kamatok összegével mint egy szakmailag egyértelműen el nem fogadható tétellel és az első lépcsőben a kimutatott 2.321.511 e,- Ft megtakarítás helyett csak 1.967.819 e,- Ft-ot vett alapul.

A II. rendű alperest megillető díj mértékét a szakértő egyrészt a II. rendű alperes tevékenységével összehasonlíthatóan szóba jöhető tevékenységek díjkulcsából (amely 0,5 % és 19 % között mozgott 1996-ban), másrészt a V Rt.-t a közvetítői, képviseleti tevékenység lebonyolításáért - ide nem értve az általa esetenként vállalt portfóliókezelést - megillető átlagos 12 %-os díjkulcsból számítottan állapította meg. A díjazás mértékét pozitív és negatív irányban befolyásoló tényezőket is figyelembe véve, és a maga részéről is összehasonlítva a II. rendű alperes tevékenységét a kiemelten kezelt V Rt. tevékenységével, a díjkulcsot maga is mérlegeléssel határozta meg a díjalap 6 %-ban. Ez kitűnik a 2006. április 18-i kiegészítő szakvélemény utolsó mondatából, mely szerint „azon lehet vitatkozni, hogy ez a szűkebb szolgáltatásnyújtás reálisan milyen százalékos mértékben fejezhető ki”.

Az elsőfokú bíróság - elfogadva a felperes ezzel kapcsolatos észrevételeit - a szakvéleménynek a II. rendű alperes tevékenységére vonatkozó részét minősítette ítéletében iratellenesnek arra hivatkozva, hogy az abban tett megállapításokat nem támasztják alá az ÁPV Rt. Felügyelő Bizottságának 1996. november 29-i jelentésében, valamint az ÁSZ jelentés összegző megállapításaiban foglaltak.

Ezzel kapcsolatban a Fővárosi Ítéltábla az alábbiakat hangsúlyozza.

A felülvizsgálati döntés már többször hivatkozott iránymutatása szerint a folytatódó eljárásban az az eldöntendő kérdés, hogy a II. rendű alperes közreműködése ténylegesen milyen munkavégzést jelentett és annak milyen ellentételezése indokolt a közvetítői piacon kialakult árakra tekintettel.

A rész- és közbenső ítéletet követő eljárásban - ahogyan arra helytállóan hivatkozott a II. rendű alperes a fellebbezésében - a II. rendű alperes tényleges tevékenységével kapcsolatos további bizonyítás nem folyt. Mind a szakértő, mind a felperes, illetve az elsőfokú bíróság a már a rész- és közbenső ítéletek meghozatalakor is rendelkezésre álló bizonyítékokat értékelte.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértett azzal a fellebbezési érveléssel, hogy a II. rendű alperes tevékenységének megítélésénél a megbízási keretszerződésekben meghatározott, a megbízottat terhelő kötelezettségekből kell kiindulni. Mindkét megbízási keretszerződés 2. pontja azonosan tartalmazza, hogy a megbízott a

megbízóval szemben az 1. pontban meghatározott igény alapján fellépő minden helyi önkormányzattal a peren kívüli egyezségekre vezető tárgyalások lefolytatására, a megbízó által fizetendő üzletrész, részvény, készpénzösszeg nagyságáról történő összegszerű megállapodásra, s az egyezségeket rögzítő szerződés-tervezeteket elkészítésére, valamint jóváhagyás végett a megbízó elé terjesztésére köteles.

Tény - és ezt a felülvizsgálati határozat is rögzíti -, hogy a II. rendű alperes közreműködésével megszülettek az érvényes egyezségek. Bár a II. rendű alperes személyes előadása a munkavégzését illetően eltér az ÁSZ jelentésben, az ÁPV Rt. Felügyelő Bizottságának jelentésében és a különböző eljárásokban meghallgatott tanúk vallomásában foglaltaktól, az a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem vitatható, hogy a megbízási keretszerződésekben vállaltak szerint a II. rendű alperes, az önkormányzatokat képviselő V Rt.-vel az egyezségekre vezető tárgyalásokat lefolytatta, vele összegszerűen megállapodott és azt jóváhagyás végett a megbízó elé terjesztette. A szerződés tervezetek elkészítésén kívül a szerződésben vállalt kötelezettségeit teljesítette.

Bár jutalékos díjmegállapítás esetén a ténylegesen kifejtett munkaráfordításnak nincs szerepe, de, hogy ténylegesen milyen feladatok elvégzésére irányult a megbízás, annak a jutalék mértékének meghatározásakor van jelentősége.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint e körben értékelni kell, hogy a II. rendű alperes tevékenysége lényegesen szűkebb körű volt, mint a V Rt.-é, ami következik a felperes által hivatkozott L P-féle tanúvallomáson túl önmagában abból a II. rendű alperes által sem vitatott tényből is, hogy a V Rt. mérte fel és dolgozta ki az önkormányzatok igényét, azokat rendezte és azokból számítógépes adatbázist készített, az igényeket dokumentálta és a szerződés-tervezeteket elkészítette. Ezek mind a II. rendű alperes megbízását meghaladó tevékenységek voltak. Ezen túlmenően a II. rendű alpereshez hasonlóan lefolytatta a tárgyalásokat, összegszerűen megállapodott és saját megbízóival a szerződés-tervezeteket aláíratta, velük a kapcsolatot tartotta.

Mindezek alapján, a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint a szakértő a két megbízott megbízatásának jelentősen eltérő körét, munka- és időigényét, valamint költségkihatásait nem kellő súllyal értékelte. Ugyanígy tévedett a szakértő a két megbízott kockázatviselésének azonosításában is.

A kockázatviselés kérdésében abból kell kiindulni, hogy a per jelenlegi szakaszában a semmis szerződések jogkövetkezményeinek levonásáról kell dönten, mely szerződések jóerkölcsbe ütköző semmisségét - egyebek mellett - éppen a II. rendű alperes eredményt illető kockázat nélküli vállalása és a kockázatot mégis feltételező, túlzott mértékű ellenszolgáltatás kikötése eredményezte, ezzel szemben az összehasonlításként alapul vett V Rt.-nek az önkormányzatokkal kötött szerződése érvényes szerződések.

A Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében meghatározott jog, vagyis a bizonyítékok összességében való értékelése az ügy meggyőződés szerinti elbírálása a másodfokú bíróságot is megilleti.

Ennek alapján a Fővárosi Ítéltábla a szakvélemény megállapításaiból kiindulva, de a díj mértéke tekintetében az abban foglaltakat a fent kifejtettek figyelembevételével ártértékelve - mérlegeléssel - a II. rendű alperes díjkulcsát a díjalap 1 %-ában látta megállapíthatónak.

Ennek megfelelően a II. rendű alperes tevékenységével arányos díjazást a 6.458.888 e,- Ft összegű díjalap 1%-ában 64.588.808,-Ft + 16.147.220,-Ft áfában, összesen 80.736.100,-Ft-ban határozta meg.

A fellebbezés megalapozott volt a II. rendű alperes által felvett 804.118.539,-Ft megbízási díj után befizetett, összesen 160.823.708,-Ft áfával kapcsolatos részében is.

Az alapszakvélemény 8. és 9. oldalán a szakértő rögzítette az első és a második lépcsőben a II. rendű alperesnek kifizetett összegek áfatartalmát. Eszerint az első lépcsőben a díjazás mértéke 284.009.000,-Ft, + 71.003.000,-Ft áfa, összesen 355.012.000,-Ft, a második lépcsőben 359.286.000,-Ft + 89.821.000,-Ft áfa, összesen 449.107.000,-Ft volt.

A II. rendű alperes úgy nyilatkozott, hogy az áfát befizette a rendelkezésre álló a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti perben született ítéletekből is az állapítható meg, hogy a II. rendű alperes az APEH Észak-budapesti Igazgatósága által lefolytatott általános forgalmi adóellenőrzés során megállapított adóhiányt megfizette.

A II. rendű alperes fellebbezésében e körben azt hangsúlyozta, hogy az ügyész által indított, a közérdekben okozott érdeksérelem megszüntetésére irányuló perben a közérdek értelemszerűen nem sérülhetett azáltal, hogy a II. rendű alperes a költségvetésbe az adót befizette.

Különösen méltánytalan a II. rendű alperesre nézve az, hogy az elsőfokú bíróság az általános forgalmi adóként befizetett mintegy 160 millió forint után is késedelmi kamat megfizetésére kötelezte a II. rendű alperest az I. rendű alperes javára.

Ezzel kapcsolatosan a felperes fellebbezési ellenkérelmében úgy nyilatkozott, hogy az általános forgalmi adót a keresetében azért vette figyelembe, mert mind az I. rendű alperes, mind a II. rendű alperes áfa-alany volt.

A felperes a másodfokú eljárásban 15/F/2. szám alatt csatolt PM állásfoglalás alapján azt is kifejtette, hogy a II. rendű alperes az általa befizetett áfa visszaigénylésére már nem jogosult, egyrészt mert már nem adó-alany, másrészt mert a visszatérítési igény elévült.

A II. rendű alperes a Ptk. 237. § (2) bekezdése alapján az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítésére köteles.

A II. rendű alperes a szolgáltatását a vonatkozó jogszabályok szerint áfa-val terheltlen volt köteles felszámolni, majd az áfa-t megfizetni.

A másodfokú bíróság a felperes által csatolt PM állásfoglalásból az alábbiakat emeli ki.

Adózni csak az érvénytelen szerződés tényleges gazdasági eredménye után kell, azaz a bíróság ítélete alapján visszatérítendő összeg vonatkozásában az

érvénytelenné nyilvánított szerződés alapján korábban bekövetkezett adójogi jogkövetkezmények "visszarendezeése" (a megfizetett adó visszatérítése) is szükséges.

Jelen esetben a két jogterület nincs összhangban egymással, mert az érvénytelen szerződés polgári jogi jogkövetkezmény szerinti elszámolás adójogi vonzatai már nem vonhatók le.

A Fővárosi Ítéltábla - értékelve a II. rendű alperes e körben hivatkozott, a közérdeksérelem hiányára vonatkozó érvelését is - a II. rendű alperes által a megbízási keretszerződések alapján felvett nettó összegből, 643.294.831,-Ft-ból kiindulva számította ki a II. rendű alperes által az I. rendű alperesnek visszafizetendő tőke összegét (a nettó összeg számítási módja a következő volt: 804.118.539,- levonásba helyezte a másodfokú bíróság az első lépcsőben felvett összeget terhelő 71.002.348,-Ft és a második lépcsőben felvett összeget terhelő 89.821.360,-Ft-ot; összesen 160.823.708,-Ft áfá-t, melynek a különbözete a 643.294.831,-Ft).

A 643.294.831,-Ft-ból helyezte levonásba a II. rendű alperes szolgáltatásaként a fent kifejtettek szerint figyelembe vett bruttó 80.736.100,-Ft-ot. Erre tekintettel a II. rendű alperes 562.558.731,-Ft tőkeösszeg visszatérítésére köteles az I. rendű részére.

Nem volt viszont megalapozott a II. rendű alperes fellebbezése abban a részében, hogy a felperes keresete alapján nem kötelezhető a II. rendű alperes az I. rendű alperes javára a késedelmi kamat megfizetésére.

E körben a másodfokú bíróság a felperes fellebbezési ellenkérelmében foglaltakkal értett egyet, amely szerint a késedelmi kamat a II. rendű alperes késedelmének törvényen alapuló objektív jogkövetkezménye. Észlelte ugyanakkor, hogy az elsőfokú bíróság - a felperes keresetétől eltérően - 1996. június 8. napjától kezdve, mintegy középharányos kezdőidőpontot meghatározva kötelezte a II. rendű alperest a késedelmi kamat megfizetésére a teljes marasztalási összeg után. Ez, figyelemmel a felperes kereseti kérelmére, valamint arra, hogy a felperes számítása szerint is az első, nagyságrendben kisebb részösszeg után a felperes 1996. május 7-től, míg a második, nagyobb részösszeg után 1996. augusztus 9. napjától kezdődően számított kamatot, a bíróság a kamatfizetés kezdő időpontját a kereseti kérelemnek megfelelően határozta meg.

A II. rendű alperes szolgáltatásának ellenértékeként meghatározott összeget a másodfokú bíróság az 1996. május 7. napján kifizetett összegből helyezte levonásba, követve a felperes keresete szerinti számítási menetet.

A másodfokú bíróság a felperes fellebbezési ellenkérelmében eshetőlegesen indítványozott bizonyítást a kifejtettek tekintettel mellőzte, mert annak az ügy eldöntése szempontjából nincs jogi relevanciája.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét - módosított indokolással - a rendelkező részben írtak szerint részben megváltoztatta a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján.

Az első- és másodfokú eljárást tekintve nagyobb részt a felperes pernyertessége állapítható meg, a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a Fővárosi Ítéltábla nem rendelkezett az illetéket meghaladó költségről.

A II. rendű alperes személyes költségmentességére alapján a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján a fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Észlelte a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság nem rendelkezett a Legfelsőbb Bíróság Gf.II.32.276/2001/14. számú ítéletében megállapított 750.000,- Ft le nem rótt fellebbezési illeték tárgyában, ezért azt a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 78. § (2) bekezdése alapján hivatalból pótolta.

Budapest, 2008. év április hó 4. napján

Pálinkásné dr. Mika Ágnes sk.
a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes sk.
előadó bíró

Dr. Kurucz Zsuzsánna sk.
bíró

A kiadmány hitelül:

Bírósági tisztviselő